

Влада - Радам !

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

№ 56 (806) ♦ Субота, 26 березня 1994 року ♦ Ціна договірна

ЯК ГОЛОСУВАТИ

Люди добрі! Щоб привести у парламент нових, здатних будувати державу Україну, депутатів, ми всі, платники податків, витратили трильйони карбованців. Так-так, ми за це вже заплатили. Кожен. І тепер кожен має довести, як мовиться, справу до логічного завершення. Ми повинні обрати депутатів — розумних, грамотних, порядних. Для цього залишилось небагато — прийти на вибори, щоб вони відбулися. Нагадуємо, вибори не відбудуться, якщо в них візьме участь лише 50 відсотків від кількості виборців, внесених у списки для голосування. Буде так, як у тому жарті: куплю квиток на поїзд і... піду пішки. За квиток ми вже заплатили. А от чи поїдемо...

Тож, ми завтра з паспортами йдемо на вибори: виборчі дільниці працюватимуть з 7-ї ранку і до 20-ї. Втім, раніше проголосуємо — раніше дізнаємося, наскільки ефективно ми вклали гроші.

Отже, на дільниці одержуємо бюлетень, йдемо у кабіну для таємного голосування, щоб таки обрати свого депутата. Для цього треба в бюлетені залишити прізвище лише одного кандидата. Або не залишити жодного.

(Закінчення на 2-й стор.).

І.ПЛЮЩ: «У НАС БУДЕ НОВИЙ ПАРЛАМЕНТ»

Здається, саме цю фразу можна вважати ключовою в розмові Голови ВР України І.Плюща зі спостерігачами від іноземних держав та міжнародних організацій на виборах народних депутатів України напередодні самої цієї події.

(Закінчення на 2-й стор.)

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Анатолій КОБЕЛЬНЮК, «Голос України»

Зніміть свою агітацію...

Ще задовго до початку виборів жителів Луганська стало хвилювати те, який же вигляд матиме місто після їх проведення. Листівками, плакатами, різноманітними відозвами депутатів обклеєно стіни будинків, вітрини магазинів, салони й вікна тролейбусів та автобусів. Зрозуміло, що комунальним службам швидко навести порядок буде не під силу.

Тому окружні виборчі комісії Луганська звернулися до членів команд кандидатів у народні депутати України з проханням: одразу, як стане відомо, що їхній лідер зазнав фіаско, пройтися вулицями міста і познімати відповідні засоби наочної агітації.

Та чи підніметься у когось рука на свого кумира?

Луганська область.

Що скаже Центрвиборчком?

Як повідомляє прес-центр «Вибори-94», на житловому масиві Оболонь у Києві розповсюджується «газета-лотерея», яка докладно знайомить виборців із біографією та передвиборною програмою кандидата у народні депутати України підприємця Олександра Фурмана. Виборцям пропонується зберігати примірник газети, бо у разі перемоги О.Фурмана, протягом тижня буде проведена лотерея, в якій, окрім 1010 грошових премій у ВКВ, будуть також розіграні два автомобілі «Таврія». Учасниками лотереї зможуть стати лише 30 тисяч виборців-оболонців, для чого на кожному примірнику газети позначено номер білета. Як вказано у газеті, лотерею організувала ініціативна група підприємців. «Підкреслюємо, що лотерея фінансується нами, а не за рахунок особистих коштів кандидата Фурмана», — зазначають спонсори. У розмові з кореспондентом прес-центру «Вибори-94» голова окружної комісії Микола Нечипуренко сказав, що в ході розслідування, проведеного комісією, не виявлено порушень закону з боку особисто О.Фурмана. За словами М.Нечипуренка, згідно з представленими документами, кандидат витратив на агітаційну кампанію не більше 5 млн. карбованців. Зараз документи передано до Центрвиборчкому, який має винести остаточне рішення.

Щодо самого О.Фурмана, то він перебуває у Великобританії, не брав участі у жодній зустрічі з виборцями й усі документи для реєстрації надсилав факсом з-за кордону.

Іван КАЛИНИЧЕНКО, «Голос України»

Маневри за мандат

Кандидат у народні депутати України за Комсомольським виборчим округом Херсона № 395 Олександр Барановський організував збори у 150 трудових колективах підприємств і організацій області, на яких розглянуто зміст статті 22 Закону України «Про державний бюджет України на 1994 рік». Олександр Абрамович упевнений, що передбачене цим Законом стягнення грошей за письмові звернення до законодавчої і виконавчої влади (з юридичних осіб у розмірі п'яти мінімальних заробітних плат, з фізичних — у розмірі 0,5) зводить стіну між владними структурами і народом. Більшість громадян позбавлена можливості звертатися до влади за захистом, оскільки не дозволяє скромний бюджет. Кандидат попросив колективи розглянути цю статтю, яка суперечить принципам демократії і соціальної справедливості. На заклик Барановського люди підготували листи до Президента України з проханням накласти вето на цю антинародну статтю Закону.

Херсонська область.

Читайте в суботньому випуску

Бронзовий бал Загороднюка

Український фігурист В'ячеслав Загороднюк з Одеси виборов бронзову медаль на чемпіонаті світу, який проходить у Японії. Переможцем став Елвіс Стойко (Канада), срібна відзнака у Філіппа Канделоро (Франція).

І.Плющ: «У нас буде новий парламент»

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

За словами Голови, 27 березня Україна вступає в новий етап політичних реформ, а вибори вперше відбудуться на демократичній основі і навіть виборчий закон з відомою всім дуже недосконалою нормою підрахунків голосів не може стати на заваді. І.Плющ переконаний: статті 43 і 46 закону, які визначають дуже густе «сито» для кандидатів у нардепи, можна трактувати й по-іншому: якщо люди пройдуть до парламенту і за такою нормою, то депутати будуть справді народними, матимуть справжню народну довіру.

На думку І.Плюща, 27 березня вибори відбудуться у переважній більшості округів, але парламент навряд чи буде обраний. Знадобиться другий тур, про перспективи якого І.Плющ сказав: «Я — оптиміст. Я вірю, що 10 квітня у нас буде новий парламент. А якщо цього не буде, то разом думатимемо, що сталося». Про власні перспективи перемоги вже після першого туру Голова ВР відверто заявив: «У мене такої впевненості нема. В окрузі у мене є серйозні опоненти, а зустрічі з виборцями показали: люди розуміють, що й мої опоненти мають право на мандат».

А міжнародних спостерігачів на вибори зголосилося досить багато: офіційних заявок було подано 487. Найбільше від НБСЄ — 198 чоловік. За ними йдуть Український конгресовий комітет Америки — 36 чоловік, Світовий конгрес українців та Рада Європи — по 17 чоловік, Парламентська асамблея НАТО — 16 чоловік. Американців прибуло аж 52 чоловіка, а Іван Степанович особливо відзначив, що в нашій державі з вдячністю сприйняли зацікавленість у виборах з боку Росії, яка прислала 22 спостерігачі.

На прохання гостей, характеризуючи ситуацію в Україні, І.Плющ назвав три політичні сили, серед яких загалом і доведеться робити вибір. Перша — це ті, хто, не говорячи відверто, хоче повернутися назад і тому закликає для початку ввійти до єдиної рублевої зони. Друга — це ті, хто б'є себе в груди, клянучись у вірності незалежній Україні, але нічого не робить для неї, а «тільки чекає, коли на українській вербі виростуть груші». І насамкінець ті, кого І.Плющ назвав «силою об'єктивного процесу», центристи, які вже сьогодні здійснюють політичні та економічні реформи. І якщо абстрагуватися від політичних програм різноманітних партій, то загальна схема дуже й дуже схожа, а отже, і вага кожного голосу виборця надзвичайно велика. Майже без права на помилку.

Володимир СКАНЯ.

Володимир СКАЧКО, «Голос України»

СОЮЗИ ФОРМУВАТИМЕ КАЛИТКА

Спроба прогнозу

Хоч би коли буде обрано новий український парламент — чи то завтра, чи то 10 квітня, чи то через три місяці, — можна сказати певно: він як молодший брат від не дуже здорової матері нагадуватиме нинішню Верховну Раду України, але все-таки матиме дві особливості.

По-перше, хоч би що там казали про партії і про негативізм у ставленні людей до них, але цей парламент буде чіткіше політично структурований. Серед депутатів з'являться фракції, сформовані або за політичними переконаннями, або за виразними принципами лобізму. Тобто той, хто платив за депутатство чи принаймні підтримував морально, той і замовлятиме музику. Але жодна політична сила — чи то партійна, чи то формально безпартійна — не матиме більшості.

По-друге, політична боротьба в парламенті за прийняття політичних і (головне!!!) економічних рішень зводитиметься до перетягування на свій бік або так званих політично незалежних депутатів, або близьких політично чи економічно. На відміну від нинішньої ВР новий парламент об'єктивно працюватиме чіткіше на пошук взаємоприйнятного консенсусу, бо за кожним із парламентаріїв (окрім хіба що популістсько талановитих регіональних кухарок, які стали депутатами, обіцяючи всім усе, а отже, нічого не виконають) стоятиме «контролер», той, хто висував, платив і кому потрібне законодавче рішення. Або, звичайно, не потрібне. Мотивація депутатської діяльності буде значно підсилена «господарями з народу».

Саме тому цілком певно можна прогнозувати, що майбутні депутати, «намучившись» у можливих безплідних баталіях серед політичних рішень, приймуть закони про відкликання депутата, про зміну мажоритарної виборчої системи на пропорційну чи принаймні змішану. Тобто ті акти, які можуть дати можливість у майбутньому парламенті одній чи союзові політичних сил отримати більшість. Найбільші політичні сутички будуть довкола нової Конституції і всього, що з цим пов'язане: суспільний лад, символіка, форма правління, адміністративно-територіальний устрій тощо. Але не це буде головне.

Прихованою пружиною парламентської діяльності стане боротьба за власність, яку дадуть або не дадуть економічні реформи. Сьогодні можна простежити три виразно окреслені сили, поділені за ставленням до реформ. Перші — це «ліві»: формально визнаючи рівність форм власності, вони «моляться» на командно-адміністративну розподільну систему, а отже, реформи їм потрібні, як, даруйте, зайцеві стоп-сигнал. Других ми звикли називати «партія влади». Це чиновники, управлінці з двох гілок влади всіх рівнів, директори й представники держсектора, які відстоюють корпоратизацію та оренду з викупом. Саме в цій формі приватизація зробить їх новими великими власниками латиноамериканського типу. Ця форма приватизації гальмує реформи, але все-таки створює ілюзію, що рівною мірою господарями стали всі, бо всі — власники: і ті, хто отримав копійку, і ті, хто «прихватизував» мільярд.

І, зрештою, треті: ті, хто обстоює швидші, різною мірою ліберальні або соціально орієнтовані економічні реформи. Їм потрібні високі темпи приватизації і легалізація того, що вже є. Оці три сили і правитимуть бал на парламентських підмостках за відомим принципом: коли заплатили за мазурку, полонез Огінського не гратимеш.

Союзи між ними будуть несподівані, але прогнозовані. Схематично головних їх буде два. Перший той, що діловий і в нинішньому парламенті, а саме, «партія влади» зблокується з комуно-соціалістами. Підстава — повільніші темпи реформ. Першим це потрібно для власної названої вище «латиноамериканізації» (перебирання власності на себе). Лівим гальмування реформ дасть ілюзію консервації незайманим держсектора, а отже, й можливість його нової націоналізації в разі приходу до влади чи то законно, чи то з броньовика.

Другий союз рідко вдавався в нинішньому парламенті, але він перспективний. Це коли «швидкі реформатори» об'єднаються з незалежними і зможуть завадити першому союзові приймати рішення. Але остаточно другий союз переможе тоді, коли частина депутатів від «партії влади» вже представлятиме власників з-поза меж парламенту, яким треба буде економічні здобутки і капітали, свій новий соціальний статус закріпити політичними законами. Ось тоді й остаточно переможуть економічні реформи. Саме в цьому розумінні мають рацію ті, хто стверджує: «альтернатив економічним реформам немає». Поряд із чинниками зовнішнього тиску внутрішня можливість натоптати калитку — то найліпший гарант реформ. Амінь! Усі на вибори! І не треба це сприймати за жарт. Такий шлях у світі пройшли чи проходять усі.

ЯК ГОЛОСУВАТИ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

— Закреслювати, — говорить заступник голови Центрвиборчкому Валентин Кирненко, — треба прізвище того, проти кого ви голосуєте. Якщо ж ви залишите в бюлетені невикресленими кілька прізвищ, бюлетень визнається недійсним. Викреслювати прізвища кандидатів, проти яких ви голосуєте, треба персонально кожне з них. Не викреслюйте бюлетень навхрест, або знаком «зет» (Z) чи іншими. Це також призведе до визнання бюлетеня недійсним. Простежте й за тим, щоб на виданому вам бюлетені був штамп або підпис члена виборчої комісії.

У кабіну треба йти обов'язково, бо, якщо вкинете непрацьований, як вже говорилося вище, бюлетень, він також вважатиметься недійсним. Якщо покладете його в кишеню й підете додому, то це все одно, що мати квиток на поїзд і йти пішки. Не полінуйтеся, прийдіть на дільницю особисто, не передоручайте проголосувати за вас родичам чи знайомим, бо це вважається порушенням Закону про вибори, що може призвести до визнання їх недійсними.

Розуміємо, вас дратує те, як тривала передвиборча кампанія, ви невдоволені життям. Але якщо знехтуєте виборами, цим можуть скористатися ті, кого ви не поважаєте і не хочете бачити своїм депутатом. Можливо ви губитеся у здогадках: хто є хто, не знаєте, за кого голосувати — все одно прийдіть на вибори. Краще вже викресліть всіх, ніж не прийти зовсім. А найліпше все ж таки визначитися і віддати свій голос за гідну людину. Хоч буде на кого сподіватися!

У Центрвиборчкомі звертають увагу на те, що в округах, де балотуються від 15 до 31 кандидата в депутати (а є й такі), список кандидатів буде надруковано і на звороті виборчого бюлетеня. У такому разі в нижній частині першої сторінки бюлетеня буде надруковано збільшеними літерами «Дивись на звороті». Виборцеві важливо не пропустити цього орієнтиру і не залишити поза увагою кандидатів, дані про яких надруковані на зворотньому боці бюлетеня. Бо якщо опрацюєте тільки першу сторінку, а до другої не доторкнетесь — бюлетень через вашу неуважність чи забудькуватість також буде визнано недійсним.

Дільнична комісія під час видачі бюлетенів повинна звертати увагу виборців на те, що в бюлетені з обох боків значаться прізвища кандидатів.

Пам'ятаймо, і повторне голосування, і повторні вибори можуть надовго відтягти зміни на краще. Хіба ж ми самі собі вороги?

Вікторія СВІТЛАНОВА.

В останню хвилину

У Центрвиборчкомі України

Центральна виборча комісія по виборах народних депутатів України виявила факти грубого порушення Закону про вибори. Зокрема, під час опрацювання матеріалів, що надійшли від окружних комісій до Центральної виборчої комісії, з'ясувалося, що Анатолій Антонович Тишкевич зареєстрований кандидатом у народні депутати України у двох виборчих округах: Подільському № 13 (м.Київ) та Лохвицькому № 329 (Полтавська область). Після реєстрації він включився у проведення виборчої кампанії паралельно в обох округах. Таким чином, громадянин Тишкевич А.А. порушив вимоги статей 1, 25, 27, 31-34 Закону про вибори. За поданням Центральної виборчої комісії Верховний Суд своїм рішенням від 24 березня 1994 року, яке є остаточним і не підлягає оскарженню, скасував рішення обох окружних виборчих комісій про реєстрацію його кандидатом у народні депутати України.

Центральна виборча комісія своєю постановою скасувала також рішення окружної комісії Оболонського виборчого округу № 10 (м.Київ) про реєстрацію кандидатом у народні депутати Олександра Олександровича Фурмана. Встановлено, що О.О.Фурман з моменту реєстрації й до цього часу проживає за кордоном, особисто до окружної виборчої комісії не з'являвся, заяву про зобов'язання звільнитися з попереднього місця роботи в разі обрання депутатом, програму та декларацію про доходи особисто не подавав, особистої участі в проведенні виборчої кампанії не бере, з виборцями не зустрічається. Його довірена особа рідний брат Д.О.Фурман здійснював передвиборну агітацію з порушенням вимог Закону про вибори.

На виконання зазначених рішень зобов'язано відповідні окружні виборчі комісії вжити негайних заходів щодо внесення змін з тексту виборчих бюлетенів на всіх дільницях кандидатур — А.А.Тишкевича та О.О.Фурмана.

Указ Президента України Про присвоєння Є.Марчуку військового звання

Присвоїти військове звання генерала армії України генерал-полковнику МАРЧУКУ Євгену Кириловичу — голові Служби безпеки України.

Президент України Л.КРАВЧУК

м.Київ,
23 березня 1994 року

Почесні звання

До Міжнародного Дня театру Указом Президента України групі провідних майстрів української культури та мистецтва присвоєно почесні звання України за значний особистий внесок у розвиток національної культури, високу професійну майстерність.

Серед удостоєних звання «Народний артист України» такі відомі виконавці як Оксана Білозір та Яків Табачник, «Заслужений артист України» — Олена Опанасенко та Ганна Захарченко. Званням «Заслужений майстер народної творчості України» відзначений творець унікальних музичних смичкових інструментів Михайло Бондаренко. Почесними званнями відзначені також представники театральних, філармонійних, самодіяльних художніх колективів, які своїм яскравим талантом, плідною працею на мистецькій ниві зробили вагомий внесок у виховання молодої творчої генерації, збагачення культурної спадщини українського народу і гідну її презентацію у світі.

У адвокатів своя думка

Третій звітно-виборчий з'їзд Спілки адвокатів України, який відбувся нещодавно у Києві, вважає, що вибори Президента України до закінчення терміну, на який його законно обрано, акція безпідставна, така, що суперечить інтересам народу України. Тож спроба Верховної Ради звести нанівець положення Закону УРСР «Про вибори Президента Української РСР» від 5 липня 1991 року висвітлює тільки неповагу народних депутатів до проголошених ними самими законодавчих гарантій.

СПІЛЬНИЙ ПРОТЕСТ

24 березня у прямому ефірі радіостанції «Острів Крим» відбулась прес-конференція для кримських, українських та зарубіжних кореспондентів, яку дали керівники Кримського Регіонального відділення Хельсінкської громадянської асамблеї. Учасники засудили неадекватні дії президента Республіки Крим Ю.Мєшкова: ставку на силові методи, державний примус по відношенню до незгодних з його політикою, апеляцію до іноземних держав і їхніх збройних сил.

За підсумками прес-конференції прийнята спільна заява, в якій висловлюється заклик до виборців не брати участі в опитуванні мешканців республіки, а керуватися Конституцією і законами України.

Крим переходить на московський час

Лише 25 березня оприлюднено указ президента Республіки Крим від 1 березня за № 01 про введення на території Республіки Крим з 27 березня московського часу шляхом переведення годинної стрілки на дві години вперед.

Спостерігачі розцінюють цей указ Ю.Мєшкова як суто політичне рішення.

Володимир **АРТЕМЕНКО**, депутат Київради, заступник голови Фонду комунального майна Києва з питань оренди та інвестицій

ЯКЩО ХТОСЬ ХОЧЕ ЗУПИНИТИ В КИЄВІ ПРИВАТИЗАЦІЮ, ТО ЦЕ КОМУСЬ ВИГІДНО

Від редакції

Як відомо, 14 березня цього року представник Президента в Києві Л. Косаківський видав розпорядження «Про зупинення дії рішення Київської міської Ради народних депутатів від 14 грудня 1993 року № 38 «Про Положення про Фонд комунального майна м. Києва» та деяких наказів Фонду комунального майна м. Києва».

Це розпорядження було сприйняте діаметрально протилежно. В держадміністрації — позитивно й з ентузіазмом: ще б пак, дозволили займатися нерухомістю, її приватизацією та орендою. У Київраді та Фонді комунального майна — негативно: мовляв, зупинили реальну роботу. Про це й пропонована нижче стаття. Готові надати газетні сторінки й протилежній стороні.

Насамкінець слід додати, що як розвиток цієї історії зібралася сесія Київради, котра обговорила проблему. Рішення не було прийняте, але депутатська група «Столиця» підготувала проект рішення, в якому дії Л. Косаківського названо «спробою дестабілізації соціально-політичного становища в Києві» і «перевищенням повноважень», рекомендовано звернутися до Генпрокурора України, щоб той оцінив дії представника Президента.

А Фонд держмайна України 21 березня видав наказ № 143 про створення Київського регіонального відділення Фонду держмайна, для чого наказано злити наявне таке відділення з Фондом комунального майна Києва. Тобто від Київради фактично забирають право хоч якось розпоряджатися комунальним майном міста. Тож історія набирає обертів.

Протягом останніх днів надійшло багато запитань від представників іноземних фірм, суть яких зводилася до одного: чим і як можна пояснити зупинення представником Президента столиці України Л. Косаківським приватизації комунального майна Києва?

На такі запитання, особливо за нинішньої економічної ситуації, відповідати дуже важко... Пропонував звертатися до самого великого «реформатора» Л. Косаківського, який своїми діями створив цю ситуацію. А про себе думав: як після цього можна навіть говорити про залучення іноземних інвестицій, про реформи в Україні?

Звичайно, представник Президента в Києві не знає, скільки сил, енергії і праці затрачено на створення органу роздержавлення, приватизації та впровадження ринкових реформ у нашому місті, на створення системи в практичній роботі в усіх напрямах. Руйнувати значно легше, ніж будувати.

А аналіз розпорядження представника Президента в Києві № 174 від 14 березня 1994 року показує, що юридично воно не витримує жодної критики. Але все пояснюється дуже просто. Міська держадміністрація, залишившись осторонь таких головних процесів, як приватизація, оренда, залучення інвестицій, і пам'ятаючи про кінець своїх повноважень 26 червня 1994 року, намагається силовими методами хоч на деякий час захопити повноваження, які їй не належать. Це по-перше.

По-друге, хто заважав виконавчій владі міста до Київради завершити реконструкцію готелю «Театральний», який уже декілька років не функціонує, ресторанів «Метро» і «Млин», багатьох будинків у центрі міста, які до цього часу є мертвим капіталом? Хто заважав оживити і ввести в дію цілий ряд об'єктів незавершеного будівництва? Ніхто не заважав, але нічого не робилося. Чому?

У цій ситуації об'єктивно, згідно з чинним законодавством, і було створено структурний підрозділ Київради — Фонд комунального майна Києва, який розпочав і здійснює практичну роботу з приватизації, оренди, залучення інвестицій. Тобто створено структуру, яка сьогодні уже за цими головними напрямами роботи, за своїм практичним статусом стала вище від міської держадміністрації. І найголовніше, що з більшості завдань і функцій Фонд комунального майна Києва діє вже самостійно. Тому в цих умовах представникові Президента в Києві залишається лише один спосіб продемонструвати своє існування — «не пущать» інших!

На мою думку, відповідні фонди комунального майна в містах і районах разом із земельними відділами Рад стануть базовими структурами під час створення виконавчих органів на місцях. Це об'єктивний процес, який треба усвідомити всім.

У 1994 році ми все-таки матимемо закон "Про столицю України — місто Київ" і оберемо всім містом голову виконавчої влади міста. А кияни в ході виборів мера міста, сподіваюся, дадуть належну оцінку діям усіх претендентів на цю посаду, нинішнього представника Президента України в Києві Леоніда Косаківського також, якщо він виставить свою кандидатуру.

А сьогодні просто жаль, що за амбіційність конкретних службових осіб столиця України має платити дуже велику ціну.

Володимир **САВЦОВ**, «Голос України»

У НАС ПОБУВАВ РЕВІЗОР

Думка оглядача

Зовнішньополітичне життя України протягом тижня, що минає, проходило під знаком візиту до нашої держави міністра оборони США У. Перрі. Високопоставлений візитер не скупився на компліменти на нашу адресу (активна «деядеризація», розширення конверсії, прагнення якомога конструктивніше співробітничати у програмі «Партнерство заради миру» — ці позитивні моменти в політиці України У. Перрі відзначав не раз).

Але шеф Пентагону не перетинає океану, щоб казати компліменти чи то взагалі займатися «суто» дипломатичною діяльністю. Виступаючи за два дні до своєї поїздки до Росії, Казахстану, Білорусі та України в Університеті імені Джорджа Вашингтона, У. Перрі з відвертістю міністра оборони заявив, що важливою метою його візиту стане можливість на власні очі переконатися у тому, як гроші американських платників податків працюють на користь національних інтересів США.

У цьому контексті поняття «національні інтереси США» слід розуміти як прагнення Америки позбутися ядерної небезпеки, зокрема з боку колишніх республік СРСР. «Ви не можете уявити собі мої почуття, — заявив на прес- конференції у Києві У. Перрі, — коли я спостерігав на командно-контрольному пункті дивізії ракетних військ у Первомайську, як ваші оператори працюють з ракетами, що мають 800 боєголовок, націленими на США».

Чому ж не можемо, шановний пане міністр? Тому й згодні з вашим нетерпінням, щоб перевести таку дійсність до категорії кошмарних спогадів. Розуміємо і факт надання Америкою Україні 50 мільйонів доларів на додаток до вже виділених 135 мільйонів за Договором щодо ліквідації стратегічної ядерної зброї. Цей факт мав місце теж під час візиту У. Перрі в Україну.

Йдеться про якнайшвидшу деактивацію ракет СС-24. Втім, те, що в політиків на умі, в журналістів часто — на кінчику пера. У кореспонденції з Києва газета «Вашингтон пост» зауважує, що термінова поява на порядку денному згаданих 50 мільйонів пов'язана з тим, щоб «найсучасніші українські ракети були знищені у першу чергу, а будь-які майбутні українські уряди — позбавлені можливості переглядати угоду (щодо виведення ядерної зброї з території України)».

На сьогодні уже два ешелони з боєголовками стратегічних ракет перетнули українсько-російський кордон. Якщо й далі справа піде такими темпами, то з часом не тільки самі відповідні угоди вже не можна буде переглядати, а й навіть тимчасово зупиняти їхню дію у разі недженльменського ставлення до України з боку деяких її політичних партнерів або взагалі зачіпати дрібниці, які вимагають оперативного розв'язання (приміром, на прес-конференції У. Перрі і В. Радецький дали різні відповіді про долю шахтних установок стратегічних ракет, які демонтуватимуться).

Америка поспішає. Її можна зрозуміти: національні інтереси — над усе. Нестабільність у Росії, незгоди, які вже постали серед держав, причетних до програми «Партнерство заради миру» (зокрема між Україною і Росією), прагнення Москви бути «гарантом безпеки» на території СНД — ці чинники аж ніяк не радують Вашингтон взагалі і шефа Пентагону зокрема. Так, ми можемо зрозуміти його сумні почуття, коли він дивиться на ракети, спрямовані на США. Так само, як і його прагнення гарантувати Америці безпеку.

Проте постає запитання: а як містер У. Перрі ставиться до турботи декотрих членів СНД про міжнародні гарантії щодо їхньої власної безпеки, зокрема з боку США? Кілька днів тому в Алмати У. Перрі намагався запевнити лідерів Казахстану у підтримці Вашингтона, але попередив, що США «не підуть на війну, щоб їх захистити». На прес-конференції у Києві шеф Пентагону розвинув цю тезу, прямо заявивши, що будь-які гарантії Україні з боку США неможливі. («Гарантії — це якщо хтось нападе на Україну, то це буде рівнозначне нападові на США. За останні двадцять років ми таких гарантій нікому не давали. Мова може йти лише про запевнення щодо безпеки України — і те тільки після того, як вона приєднається до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї», — це слова У. Перрі).

Звичайно, не Пентагон розставляє зовнішньополітичні акценти: це прерогатива інших інстанцій — Білого дому, держдепартаменту тощо. Але якщо міністр США трактує основоположні постулати не так, як це роблять згадані керівні відомства США, то — одне з двох: або він одержав на це мандат, або у Вашингтоні не всі «крокують у ногу».

... «Краще роззброюватися на землі, ніж згодом у космосі» — ця теза так званого закону Нанна-Лугара теж цілком відповідає національним інтересам США. Тому серйозну увагу під час візиту У. Перрі в Україну було приділено проблемам конверсії нашої економіки і, зокрема, її валютно-фінансового забезпечення. А це — і переобладнання заводських конвеєрів на цивільну продукцію, і широка програма житлового будівництва, і система перекваліфікації кадрів.

Наріжне правило політики: немає постійних союзників або противників. Є лише інтереси. І коли інтереси партнерів збігаються — отже, їхня обопільна політико-дипломатична діяльність розвивається плідно. Сподіваємося, що саме так буде і в україно- американських відносинах.

Про порядок обчислення часу в Україні

27 березня ц.р. о 2-й годині за київським часом на всій території України годинна стрілка переводиться на одну годину вперед і запроваджується «літній» час.

Враховуючи побажання трудящих (зокрема енергетиків) Східної України, Державна комісія рекомендувала місцевим органам влади, міністерствам і відомствам за узгодженням з трудовими колективами розпочати робочий день у східному регіоні з 7 годин ранку, в центральному — з 7.30, а в західному — з 8 години ранку за київським часом. Це дасть можливість максимально використати світлу частину доби протягом усього року, незалежно від переходу на «літній» та поясний час; зменшиться максимум навантаження електростанцій по всій Україні, буде досягнуто можливої економії електроенергії та палива; поліпшаться умови безпеки на електростанціях, екологічна та криміногенна ситуації.

Державна комісія єдиного часу та еталонних частот.

Повертаючись до надрукованого

О.Брильов — О.Боровик: ХТО ПРАВИЙ — ВСТАНОВИТЬ СУД

У з'язку із заявою кандидата в народні депутати О. Боровика, яка містила вимогу спростувати матеріал «Компартійний Ва-банк?» («ГУ» від 15 березня 1994 року), редакція газети просить вважати фрагменти статті, де написано: «Серков та Боровик не раз вимагали грошей у голови нашого правління Олега Брильова» (який, до речі, було процитовано нами за повідомленнями засобів масової інформації Чернігівщини) та «І лише о 7-й годині вранці Олександр Григорович (Боровик. — **Ред.**) прийняв банкіра і пояснив йому: «У мене іншого виходу нема. Як порядна людина я сам подам у відставку з поста голови ради банку» як такі, що не можуть бути доведені особами, котрі взяли участь у цих розмовах.

У той же час повідомляємо, що на момент публікації результати перевірок про фінансові порушення в банку, про які йшлося в матеріалі, не підтверджені документально з боку О.Боровика.

Голова правління «Агроінвестбанку» О. Брильов звернувся з позовом до суду на О.Боровика, В. Серкова та Г. Долженка з оскарженням їхніх дій щодо нього.

Знай наших!

Василь **КОВАЛЬЧУК**

ГАРНА КНИГА НЕ ПО КИШЕНІ І МІНІСТРОВІ

Ще торік у липні на адресу міністра у справах захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС Георгія Готовчица надійшов лист з Америки, в якому редактор з науково-дослідних робіт видання Макруса «Хто є хто в науці і техніці» Уільям Дж. Черф вітав міністра з тим, що його кандидатуру відібрано для внесення до цього видання за 1994—1995 роки. Далі автор повідомляв, яке авторитетне це видання в Америці, де воно виходить з 1899 року, і просив Г.Готовчица заповнити анкету.

І ось недавно — знову лист зі Штатів: готується нове видання книги «Хто є хто в науці і техніці», і до нього знову потрапляє біографія українського міністра. Можна лише радіти за таке визнання заслуг, пов'язаних з участю у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

Та американські видавці запропонували міністрові придбати хоча б один примірник книги — за пільговою ціною. Щоб дозволити собі таку розкіш і поповнити особисту бібліотеку престижним виданням, міністрові треба заплатити п'ять своїх місячних окладів.

Отака американська приємність. З нашою гіркотою.

Георгій ВОРОТНЮК, «Голос України»

КОЛИ ГАСНУТЬ МАЯКИ...

Воронцовський маяк в Одеському морському порту... Він став одним з найвідоміших — поряд з театром опери й балету та пам'ятником Рішельє — символів причорноморського міста. Символом, який, на жаль, віднедавна... погас.

Аварія сталася 26 лютого 1993 року. Ізраїльське судно «Пан-Антверпен», залишаючи Одеський порт, зачепило край Карантинного-Рейдового молу, на якому височіє 30-метрова башта Воронцовського маяка. Змістився його фундамент, чималі тріщини утворилися не тільки тут, а й у блокові приміщень, обірвався силовий кабель, завдано інших пошкоджень. Маяк погас. Тоді, пам'ятається, судно було заарештовано, пішов поговір, що його звільнять тільки за умови, якщо будуть одержані тверді гарантії швидкого відновлення маяка за рахунок винуватця. Однак дуже скоро судно пішло собі в рейс, а маяк і досі не світить. Споруда, що є, до речі, пам'ятником архітектури, чимдалі руйнується, іржавіє дороге устаткування. Судна, ризикуючи, заходять до порту «навпомацки». Є проект відновлення маяка, розроблений групою ентузіастів з асоціації інженерів водного транспорту та центру «Реставрація», однак його покладено під сукно: ні у кого не знаходиться ні коштів, ні сил та часу, аби взятися за ремонт.

Погас маяк і в сусідньому Іллічівському морському порту, що неабияк ускладнило перехід суден з відкритого моря до акваторії Сухого лиману, де обладнано причали. Причина тут дещо інша. Виявляється, тутешнє маякове господарство належить гідрографічній частині Чорноморського флоту, розташованій в Севастополі, а та вимагає від порту на його утримання й обслуговування мільярди карбованців та ще й чимало доларів у придачу. Оскільки ж порт таких коштів не має і підписати кабальну угоду не може, штаб флоту видав по-військовому короткий наказ: «Усі світлові навігаційні засоби перевести до розряду несвітлових». Що й було негайно зроблено.

В аварійному стані ще один відомий Одеський маяк — на Великому Фонтані. І він, схоже, ось-ось погасне. Потребує негайного ремонту більша частина інших чорноморських маяків, без яких немислима безпека судноплавства.

Так, бувало й у минулому, що маяки на якийсь час гасли. Той же Воронцовський, приміром, — у роки революції й громадянської війни, в 1944 році. Але ж нині не війна і не післявоєнна розруха. Виходить, розруха економічна — не менше лихо?

Архітектори вже згадуваного вище центру «Реставрація», шукаючи, хто б знову запалив рубінове світло маяків, посилаються на публікацію журналу «Русское судоходство» за 1886 рік, де сказано, зокрема, таке: «...У повільному просуванні маякового питання немало винний наш казенний канцеляризм, зв'язаний з великими втратами часу на рапорти, доповіді, відписки... Цього гальма бажано було б позбутися, за прикладом інших держав, передачею маяків у приватні руки під контроль уряду і з платою до казни мінімального податку, але зі збором з суден за встановленою таксою». А що, може є сенс прислухатися до поради більш як столітньої давності?

Одеса.

Віктор СКРИПНИК, журналіст.

ЗА ПЛЯШКУ ЦУЙКИ НЕ ПЕРЕПЛИВЕШ

Порожня переправа на кордоні України з Молдовою. КПП «Ямпіль» зустрічає закритим шлагбаумом: як тільки Дністер покаже свій норов, зв'язок між берегами припиняється. Невже ніяк не можна переправитись?

— Ви ж бачите — велика вода, — начальник поста Анатолій Гнатенко показує на течію. — А взагалі переправляємо не ми.

Міст, зруйнований у роки війни, так і не вдалося відновити. Був намір навести понтон (з введенням кордону рух став інтенсивнішим), але...

Голова молдавського колгоспу з с.Косоуци (це якраз напроти Ямполя) виявився спритнішим. Зв'язав береги старенським поромом — і має такий доход, якого не дає жодна галузь колгоспного виробництва. За переправу нашого легковика мали б викласти 50 банів (півлея). Ще по 5 банів — за кожного пасажира. Для вантажівок розцінки вищі: від 3 леїв і далі, залежно від вантажопідйомності. Якщо протягом дня річку «перепливають» близько 200 автомобілів (влітку їх кількість подвоюється, а то й потроюється), то... Втім, невдячна справа рахувати гроші в чужій кишені. Тим паче, що треба заглянути в свій гаманець — перед нами немов з-під землі з'явилися добровільні «помічники» Нацбанку. «Будете обмінювати? — зиркають врізнобіч очиці міняйла. Один лей тягне сьогодні на 10 тисяч фантиків. Даремно торгуєтеся, можете спізнитись на катер...»

Вгору проти течії, кілометрів за півтора-два, — пасажирська переправа. Можна було б залишити автомобіль під наглядом прикордонників чи митників і гайнути за Дністер на катері. Знов не поталанило. Катер стояв. По обидва боки Дністра нервували пасажири, однак судно не знімалося з якоря. «Що вже були круті часи перед війною, — долинуло з гурту чоловіків, — а за пляшку цуйки, кажуть, румунські прикордонники пропускали на свій берег, особливо не придираючись».

Судно, що притулилося до нашого берега, виявляється, власність юридично не визнаної ПМР. Рибницький річковий порт передав його в оренду Молдові — сьогодні ним розпоряджається одне з МП м.Сороки. Обслуговують катер в основному українці. Серед чотирьох членів екіпажу трое з Ямполя, в тому числі і капітан Василь Кушнір.

— Ми готові хоч зараз у рейс, — говорить Василь Юхимович, — якби це від нас залежало.

Місяців два тому катер, який десятки років єднає береги, вже знімали з рейду. Молдавська митниця винесла вердикт: «Не всі пасажири сплачують мито». Правда, здоровий глузд усе-таки взяв гору. Після того, як на стіл примара Сорок лягла скарга за трьома тисячами підписів пасажирів (до речі, збирали їх по обидва береги річки), переправу відновили. Тепер та ж митниця знайшла ще одну зачіпку — нема умов для роботи в зимовий час. На українській стороні приміщення митного поста вже збудоване. «Ми готові поділитися дахом над головою, — каже згаданий вище начальник поста Анатолій Гнатенко, — проте колеги з правого берега на таку пропозицію не пристають».

Як бути пасажирам? Свідомо порушувати прикордонний режим? Після випадку, що стався минулого літа, не кожен зважиться. Моторний човен, господар якого з дозволу прикордонників вирішив переправитися на молдавський берег, був обстріляний з автоматів.

У всій цій історії мене найбільше цікавить один постійний пасажир — юне дівча з сім'ї, яку раніше ще називали інтернаціональною (таких сімей як на одному, так і на другому березі чимало). Батько Марійки Алексеєвої — українець, мати — молдаванка. Мешкають в Ямполі, але дівчинка вчиться... у Молдові. Марійка — семикласниця середньої школи в селі Косоуци. Як то вона сьогодні «форсує» річку дружби?...

Вінницька область.

ВПАДЕ ЧИ НЕ ВПАДЕ

Схоже, жеки Запоріжжя продовжують гордо нести вимпел міст-побратимів. Практичним втіленням ідей інтернаціонального руху стало те, що відома Пізанська вежа знайшла українську подругу по нещастю. З тою лише різницею, що за швидкістю падіння «італійки» стежать, в основному, вчені та туристи, а за «українкою» — її мешканці. Комунальні служби міста годують пожильців аварійного будинку обіцянками зміцнити фундамент споруди навесні. А про яку саме весну йдеться, не пояснюють. Тим часом зразок епохи сталінського неокласицизму ризикує перетворитися на пантеон. Звісно, мешканців така перспектива не влаштовує.

***На знімку:** похилений дім.*

Фото Бориса ДВОРНОГО. (Укрінформ).

Ганна РОМАНЦОВА, «Голос України»

ПРИРОДА НЕ МАЄ ПОГАНОЇ ПОГОДИ, А ГІДРОМЕТЦЕНТР — КОШТІВ

Кумедною рисою нашого минулого була загальнодоступність інформації про погоду. Що ті газети й телебачення! Тривалий час (точніше, 20 років) будь-хто, набравши по телефону номер Гідрометцентру, міг довідатися про температуру за Цельсієм, вологу, тиск і швидкість вітру. Швидко, зручно, але... недешево. Відлучений 1994 року від держбюджету на 82 потрібних відсотки, Держкомгідромет і, зокрема, Гідрометцентр, став вишукувати внутрішні резерви. Першим на очі, що вишукували, потрапив вищезгаданий автовідповідач «прогнозу погоди», який обходився відомству в 9 мільйонів купонів кожного місяця. А малоестетичні картини розвалу унікальної спостережної мережі (400 гідрологічних постів на річках, близько 200 метеостанцій, мережа агрометеостанцій, мережа екологічних спостережних постів) вже вимальовувалися досить чітко. Ось і порішили з дорогим видом сервісу. З цих само міркувань довелося скоротити радіозондування атмосфери. Тому придумане в ООН гасло нинішнього Всесвітнього дня метеорології «Спостереження за погодою й кліматом» не було підкріплене національними грошовими знаками, тож і голослівне.

Слід зауважити, що гідрометеорологія, як жодна інша служба, вимагає тісних міждержавних контактів. Українська — тим більше. По-перше, тому, що вся «виробнича» база метеообладнання (хоч би й отих радіозондів, наприклад) залишилася за дружнім російським кордоном. А по-друге, щоб скласти прогноз погоди тільки по Києву на добу наперед, потрібно мати в розпорядженні дані спостерігачів з усієї території Європи — мінімум. До Гідрометцентру така інформація надходить кожні три години практично з усієї Північної півкулі. Розповсюджується вона за створеною в рамках ВМО (Всесвітньої метеорологічної організації при ООН) глобальною системою телезв'язку. Цікаво, що з США до України дані надходять через 10 — 15 хвилин після спостереження, а з 200 власних метеостанцій — через сорок хвилин. Алло, Київ, ви мене чуєте?!! Далі у роботу включаються інженери-синоптики. Дані обробляються, упорядковується інформаційний бюлетень. Останній відправляють до світового метеоцентру в місто Москву і вже звідти, власне, він розходиться по всьому світові.

Стосовно прогнозів погоди, які є у наявності, то так звана обчислювальна техніка дає можливість «передбачати» погоду на 36 годин наперед (при середньоєвропейській нормі — 10 діб). Тому 5-добові прогнози українські синоптики дають виключно завдяки використанню чужих розрахунків. Як-от: Оффенбахського, Редінгського, Брeквельського, Вашингтонського, Московського прогностичних центрів. А ось чисельну модель регіонального прогнозу погоди, розроблену в Українському НДІ гідрометеорології, впровадити (і навіть випробувати) неможливо. Причини вже намулили середнє вухо середньостатистичного кореспондента: немає коштів узагалі, і на придбання потужної обчислювальної техніки зокрема. Саме тому, виходячи з дому (попередньо прослухавши загальний прогноз по радіо), ніколи не знаєш, що впаде тобі на голову — дощ, сніг чи град.

Не кращі справи і з радіолокаційним обладнанням: його просто немає. «При інтенсивних опадах у Карпатах ми одержуємо інформацію кожні три години, а ось угорці радіолокатором простежують інтенсивність випадання опадів кожні 10 хвилин, — розповідає начальник Гідрометцентру Держкомітету з гідрометеорології Микола Кульбіда. — А в таких же випадках оперативність потрібна як повітря, щоб попередження про стихійне лихо було достатньо завчасним».

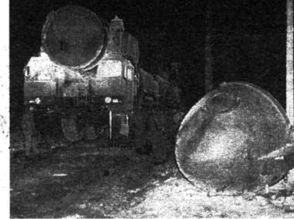
Найпарадоксальніше у цій ситуації те, що Гідрометцентр, стоячи на паперті, забезпечує життєво важливою інформацією безліч організацій, міністерств і відомств від міськрад і облвиконкомів до СБУ й Комісії з надзвичайних станів. Серед її споживачів — Мінекономіки, Держкомнафтогаз, Мінсільгосппрод (а гідрометеорологи дають прогнози аж до врожайності майбутнього року). Про страхові компанії і банки, з яких відомство почало частково брати платню за послуги, я вже й не кажу.

До речі, Гідрометцентр чи не основне відомство, яке веде екологічні спостереження. Мене, наприклад, тамтешні фахівці порадували: наша промисловість справді дихає на ладан, і дихання її свіже, як ніколи. Вміст шкідливих речовин у повітрі столиці, наприклад, за останній рік майже не перевищував гранично припустимі концентрації. А ось і пара неприємних новин від Гідрометцентру: наближається весняна повінь у басейнах Десни та Прип'яті. Є загроза виходу води на забруднену радіонуклідами заплаву. Але Президент вже у курсі, отож, як полюбляють казати синоптики: вперед, на прорив атмосферного фронту, і хай допоможе нам ВМО!

Точка зору

Крапки над «і», здається, поставлено остаточно. Є Тристороння заява, наш парламент, упевнений Президентом, що іншого виходу в України нема, зняв головне застереження до п'ятого пункту Лісабонського протоколу. Залишилося лише приєднатися до ДНЯЗу. Тобто рухаємося прискореним темпом до без'ядерності. І все ж сумніви є... Що це було, підписання Тристоронньої заяви? Маючи на увазі все, що з того підписання випливає. Переломний момент у державному становленні України чи поразка? Міркування з цього приводу і пропонуємо читачам «ГУ».

Лариса ТРИЛЕНКО, журналіст

ДО ПИТАННЯ ПРО ВМІННЯ ВИГРАТИ НЕ У СВОЇЙ ГРІ

Сьогодні всі, в тому числі й на Заході, погоджуються: в усьому, що стосувалося ядерного роззброєння, на Україну чинився безпрецедентний тиск. Тиск політичний, економічний, психологічний. Усе це мало дивовижний вигляд, бо ж наші урядовці й політики всіх рівнів за кожної нагоди підтверджували намір України існувати у статусі без'ядерної і позаблокової держави. Проте не тільки російська преса і неповторне «Останкіно» — дуже багато шанованих і знаних у світі видань — працювали над створенням відразливого образу України.

АЛЕ повернімося до Тристоронньої заяви. В ній сказано: «Президенти визнають важливість надання компенсації Україні (...) за вартість збагаченого урану, що міститься в ядерних боєзарядах». Визнають, то й визнають, така вже їхня президентська справа — визнавати певні речі надзвичайно важливими у певний момент і за певних обставин. А в інший момент і за інших обставин зовсім інший президент може визнати надзвичайно важливим щось зовсім інше. У нашому разі Тристороння заява нікого ні до чого не зобов'язує. Бо це не угода, не договір, а просто собі заява про щиросерде бажання трьох хороших людей зробити так, щоб усе було добре. Лиш одна деталь насторожує: кілька разів у заяві повторено, що Україна мала б приєднатися до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї саме як держава, що ядерною зброєю не володіє. А як приєднається, то назад уже ходу нема. Юридично вона вже справді нічим не володіє.

І річ не тільки в тім, що в питанні про компенсації Україна втрачає на них ПРАВО і віддається НА ЛАСКУ інших держав. От є ще в заяві такі пункти: «визнавати, що зміна кордонів може бути здійснена тільки мирним шляхом, за взаємною згодою...», «утримуватись від економічного тиску, спрямованого на те, щоб підкорити своїм власним інтересам здійснення іншою державою прав, притаманних її суверенітету, і таким чином отримати будь-які переваги».

Що й казати, наміри прекрасні. Зокрема, щодо неприйнятності економічного тиску. Ми, як ніхто, можемо їх оцінити, маючи певний досвід «здійснення суверенних прав» за умов постійної проблеми енергоносіїв...

А ще чомусь негайно спливають у пам'яті слова Андрія Козирєва на його нараді з послами Росії: «Країни СНД і Балтія — це регіони, де зосереджено основні життєві інтереси Росії. Звідси ж виходять основні загрози цим інтересам». А тому, мовляв, ставити питання про зняття всякої військової присутності Росії у країнах близького зарубіжжя — підхід екстремальний, якщо не екстремістський (!).

Та пробачимо панові Козиреву необережний вислів і не будемо брати до уваги варіант підкорення когось чиїмось інтересам. Навіщо так грубо? Адже все може відбутися «мирним шляхом, за взаємною згодою». Європа XX століття знає випадки, коли безборонна держава «давала згоду» на певні речі своєму озброєному до зубів сусідові.

А Україна тим часом справді стає практично безборонною. І річ не в тому, що стратегічну зброю припустимо розглядати як засіб стримування. Втім, нині не про те. Річ у тім, що спочатку Україну тихцем було позбавлено тактичної ядерної зброї — найбільш реальної й ефективної за наших геополітичних обставин. Тепер на черзі (окрім усього іншого) — стратегічні бомбардувальники, які є складником стратегічних наступальних озброєнь і охоплені положеннями заяви. Тим часом для нас — це теж реальна й ефективна зброя (зокрема, ці літаки здатні нести крилаті ракети). Але будемо говорити про них не як про зброю, а як про майно. Із тексту заяви незрозуміло, чи передбачена якась компенсація за них.

І ще один важливий для економіки України момент: знищується ціла промислова інфраструктура. Неминуче прийдуть до занепаду виробництва надзвичайно високого технічного й організаційного рівня. Без роботи лишаються десятки тисяч висококваліфікованих робітників і спеціалістів. Йдеться не про те, щоб усе це зберегти в наявному вигляді. Йдеться про втрати, яких неминуче зазнає Україна. І великих компенсацій у цій сфері не передбачено. Принаймні поки що не передбачено.

У господарському праві є таке поняття — «неодержаний прибуток». Це коли вимагають компенсації за ту користь, що її можна було мати, та не одержано через чиюсь дурість чи злу волю. Тут же просто буде знищено колосальне майно і, схоже, ні за гріш.

Повторимо ще раз. Ніхто не твердить, що Україні потрібні ядерні сатанинські знаряддя. Але не за власною волею ми впрягалися в колісницю Марса. І, щоб виборсатися з неї, не надірвавши останніх сил, нам потрібні допомога й розуміння. Допомога така-сяка, мабуть, усе ж буде. Бо, щоб ці ракети перестали існувати, хочуть усі. А от щодо розуміння...

Розуміння не буде. Бо всі учасники цієї гри виступають у ній з власними, життєво важливими для них інтересами, з власними явними і прихованими цілями. Не будемо на разі розкладати складний геополітичний пасьянс. Проте думати, для чого це все робилося, примушує спосіб, у який воно робилося. Занадто вже потужно працював маховик великої політики, підганяючи Україну в напрямі, у якому вона й сама посувалася.

Як версію наважуся запропонувати таке: розпочалося встановлення нового світового порядку.

Здеморалізована й ослаблена Росія випадає з ряду великих держав. Їй, однак, залишається роль такого собі регіонального владики — тримати під контролем приблизно ту саму зону, на яку поширювався вплив Радянського Союзу. Контроль, звичайно, відбуватиметься під недремним оком господаря з того боку океану. Щоб, знаєте, без самодіяльності.

Господар, однак, теж зможе трохи розслабитися. Німецький потузі, що зростає, традиційно протистоятиме та сама Росія, східноєвропейська «дрібнота» нікого особливо не турбує. США зможе собі дозволити, наприклад, упритул зайнятися проблемою Японії й інших індустріальних «тигрів» та «драконів» Азії.

То що, панове? Коли б не сталося так, що від дати вивезення з України останньої ракети майбутні історики починатимуть відлік нової ери. Такої собі, знаєте, перебудови планетарного масштабу.

Бо хоч і сміються з нас, мовляв, любимо ставити себе в центр, а факт залишається фактом: саме Україна із своїм географічним розташуванням, із своєю економічною потенцією, із своєю до жодного боку не причетною військовою міццю служить (могла служити...) балансом для різноспрямованих сил. Саме вона розділяла Німеччину й Росію — найсерйозніших суперниць за домінування в Європі. І, зрештою, саме вона могла лишатися тією силою, з якою завжди була б змушена рахуватися Росія.

Дивно, що цієї стабілізуючої ролі України не захотіли взяти до уваги творці світової політики. Тим більш дивно, що, попри все розмаїття звинувачень, підозр і наклепів у бік нашої держави, її, однак, так і не вдалося зобразити потенційним агресором.

Що ж до репутації великого північного сусіда як миролюбця і миротворця, то... Промовчимо. Проте світова співдружність вирішила: усю зброю — туди! Так спокійніше. Спокійніше — бо так звичніше? Та добре. А що ж чекає Україну за того нового порядку? Летаргія.

Знекровлена, анемічна держава. Зруйнована економіка, з якої холоднокровно й цинічно буде вилучено ту її частину, з якою можна було сміливо входити у XXI століття. Неминучий відплив інтелекту і взагалі «пасіонаріїв» — бо що їм тут робити?! Може, буде ситніше, бо більше коштів йтиме до агросектора, а кому потрібні наші хліб і масло, присмачені цезієм?

Але життя, на щастя, багатоваріантне. Можливий і інший розвиток подій. Ще і ще раз наголошую: трагедія не в тому, що Україну позбавляють ядерної зброї. Ми від неї мали (і хотіли) звільнитися. Проблема в тому, щоб об'єктивно потрібний і історично позитивний процес не зруйнував нас як державу. А небажаність таких наслідків, дякувати Богові, стає у світі дедалі очевиднішa.

Між іншим, дуже хотілося б, щоб це стало очевидним і в Росії. Я переконана, що припинення існування по-справжньому незалежної, по-справжньому демократичної України неминуче стане кінцем демократичної Росії. І виграти цю гру неможливо.

Тим часом ось-ось почнеться перша серйозна перевірка солідності намірів, викладених у заяві. Йдеться про результати президентських виборів у Криму. Кримська проблема — це випробування насамперед для Росії, а не для України. Чи зуміє Росія утриматись від спокуси скористатися з плодів, що нарешті визріли на так довго і дбайливо підготовленому грунті?

Нас запевняють, що схвалення Верховною Радою Тристоронньої заяви відразу ж дуже позитивно вплинуло на міжнародний авторитет України. Будемо сподіватися, що не залишиться поза увагою світової громадської думки і гідна позиція нашої держави у кримському питанні. Тим часом тон висловлювань з російського боку іноді не можна розцінювати інакше, як загрозливий.

І все ж, попри все, і підписання, і схвалення Тристоронньої заяви — це шанс у наших сподіваннях на краще. Звичайно, щоб цей шанс став реальністю, заява має перетворитися на повноцінну міжурядову угоду, ратифіковану парламентами держав-учасниць. Щоб були назавжди зняті територіальні претензії до України (навіть завуальовані під «народне волевиявлення» або «взаємну згоду»). Щоб США у міжнародно-правовому порядку підтвердили свої зобов'язання гаранта. І щоб за участю і з урахуванням інтересів України було деталізовано все, що стосується практичної сторони виконання домовленостей.

Київ.

Тарас КУЗЬО, журналіст

ЧИ СПРИЯТИМЕ ЗАЯВА ПІДВИЩЕННЮ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ?

Тристороння заява, підписана в Москві між Україною, США та Росією, за словами Президента Л. Кравчука та міністра закордонних справ А. Зленка, цілком задовольняє ті численні вимоги, що їх висловлювали депутати під час ратифікації договору СТАРТ-1 у листопаді минулого року. Чи це справді так?

ЯКЩО всі питання, стосовні надання гарантій безпеки та компенсацій, розв'язуть, то заяву можна визнати за таку, що цілком відповідає національним інтересам України. Росія та Сполучені Штати нарешті визнали те, чого довгий час визнавати не хотіли, — що ядерна зброя в Україні, в тому числі й тактичні ракети, передані Росії 1992 року, є власністю України, і відмова від цієї зброї варта компенсації (як з точки зору гарантій безпеки, так і з фінансового боку).

І нарешті, з огляду на те, що Україна в очах Заходу перестала створювати проблеми з ратифікацією СТАРТ-1, в центрі уваги тепер має опинитися російський парламент, на який чекає ратифікація СТАРТ-2. Новий російський парламент видається упертий і більш націоналістичний за попередній, що породжує сумніви щодо скорої ратифікації СТАРТ-2. Незадоволення Заходу, яке може спричинити позиція нового російського парламенту, дає шанс Україні позбутися іміджу країни, котра жорстко ставиться до закордону і створює проблеми.

Ті, хто й досі вимагає ядерного статусу для України, забувають, що це може призвести країну до цілковитої міжнародної ізоляції (і, отже, грають на руку Росії), і що збереження ядерного статусу практично неможливе через відсутність замкненої інфраструктури, потрібної, щоб реально володіти ядерною зброєю.

З другого боку, ті на Заході і в Росії, хто вірить у те, що Україна так само легко й швидко, як Білорусь, позбудеться ядерного статусу, вочевидь помиляються. Київ, напевне, намагатиметься затримувати остаточне роззброєння якомога довше, сподіваючись використати розміщення ракет на своїй території як захист від Росії. Адже в цій країні, яка є надто нестабільна, де реформи, здається, пробуксовують, можлива переорієнтація на більш жорстку як внутрішню, так і зовнішню політику. За два роки Президента Єльцина змінить наступний, можливо, більш націоналістично настроєний.

Розв'язання ядерних проблем дасть Україні можливість зосередитися на головній проблемі — внутрішній кризі, яка значно поглиблюється через відсутність чіткої економічної політики. Саме внутрішні проблеми насамперед реально загрожують незалежності України. Звісно, і зовнішній тиск з боку Росії вносить свою частку в цей розлад, проте сталося це через те, що відсутність виваженої політики надає змогу Москві скористатися економічною слабкістю України.

Твердження Президента Кравчука, що підписання заяви в Москві дасть можливість зосередитися на внутрішніх проблемах, має на увазі, мабуть, що він як керівник уряду підтримує економічні реформи і вже має програму їх впровадження. З фінансової та економічної точки зору нинішня заява лише тоді відповідатиме інтересам України, якщо Київ не втратить вигідний момент і сформулює чітку послідовну стратегію економічних реформ, що дасть можливість розумно використати західну допомогу. Це, звичайно, залежатиме від складу майбутнього парламенту.

Серед питань, які також можна було порушити на переговорах з Росією, — Севастополь і Чорноморський флот, що залишається на півострові і перетворює його на потенційний аналог Боснії. Тому парламентові України слід вимагати, щоб однією з умов приєднання до ДНЯЗу стало виведення російської частини флоту (чи всього, коли буде узгоджено, що весь він має належати Росії) з території України до остаточного ядерного роззброєння України. Є надія, що процес зрушить з мертвої точки, якщо в нього втрутяться США, яких треба переконати, що якнайшвидше виведення російського флоту життєво важливе для України.

Отже, відповідь на питання, винесене в заголовок статті, безумовно, — «так». Нині дуже багато залежатиме від здатності українських лідерів виробити чітку політичну лінію і спрямувати зусилля на подолання внутрішніх проблем.

Лондон.

Олег КЛИВАНСЬКИЙ, юрист

ДО ХВОРОЇ ГОЛОВИ ЩЕ Й НЕДОКРІВ'Я

ДЕЩО ПРО ЕТИКУ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

Ринкові студії

Сьогодні в Україні відбувається становлення вітчизняного ринку цінних паперів. За даними Міністерства фінансів України, 1993 року акціонерні товариства випустили цінних паперів більш як на 258 млрд. крб. Значне пожвавлення в цей процес має внести початок масової приватизації. Але вже зараз на молодому фондовому ринку мають місце факти, що засвідчують прагнення багатьох акціонерних товариств (АТ) здійснити «заготівлю грошей» будь-якими шляхами, не рахуючись з інтересами рядових інвесторів, тобто своїх же акціонерів. Спробуємо проаналізувати деякі з цих фактів.

1 Рекламні об'яви дуже багатьох АТ вражають карколомними розмірами дивідендів, які вони обіцяють сплачувати акціонерам у вигляді річних процентів. Не вдаючись у розміркування про реальність таких сум (у тому числі беручи до уваги річний рівень інфляції в середньому 9–10 тисяч відсотків), хотілося б сказати ось що.

Законом України «Про цінні папери й фондову біржу» дивіденд за акціями визначається як частина прибутку АТ, на яку має право особа, що володіє акцією. В світовій практиці дивіденд за звичайними акціями визначається у вигляді деякої суми в грошовому виразі, котра припадає на одну акцію. Процентний доход встановлюється для облігацій, депозитних (ощадних) сертифікатів й іноді — для привілейованих акцій. А справжній доход акціонера визначається відношенням одержаної у вигляді дивіденду грошової суми до реально сплаченої суми грошей за придбані акції (в тому числі з урахуванням усіх надбавок, зборів і відрахувань). Наприклад, якщо акціонер купує акцію номінальною вартістю 100 000 крб. з можливим дивідендом у 1 300 процентів за ціною 150 000 крб. і при цьому сплачує збір «за оформлення бланку» в сумі 15 000 крб., то, отримавши за нею дивіденд у розмірі 1 млн. 300 тис. крб., матиме доход в 788 відсотків.

Інший приклад. АТ повідомило про значне зростання свого прибутку. Зокрема, дивіденд за акцією номіналом у 1 000 крб. становив за результатами 1992 року 100 відсотків, а за 1993-й АТ сплатить 1 000 відсотків. Але при ближчому розгляді таке процентне зростання дивідендів, хоч і здається велетенським, зовсім не збільшило, а навіть скоротило реальний доход акціонера: адже 1 000 крб. у лютому 1993 року й 10 000 крб. сьогодні — це, як кажуть в Одесі, «дві великі різниці». Навіть використовуючи офіційний індекс інфляції, можна констатувати зниження доходу акціонера в кілька разів. Хоча рекламна кампанія АТ, побудована на такому трюці, здається на перший погляд вельми ефектною.

Такі «ігри» з процентами спотворюють реальне становище АТ на ринку й не дають правильних даних інвесторові, змушеному, через відсутність іншої інформації, орієнтуватися тільки на цифри, що повідомляються АТ у рекламі.

У практиці заздалегідь оголошуваний фіксований доход, притаманний тим цінним паперам, які характеризують відносини позики (облігації, казначейські зобов'язання, депозитні сертифікати тощо). Акції ж суттєво відрізняються від цих паперів тим, що позики у разі їх купівлі не виникає. Іншими словами, створене АТ зовсім не зобов'язане повертати акціонерові гроші, внесені ним за акції. Купуючи акції певного підприємства, акціонер стає його співвласником, а отже — підприємцем й несе разом з АТ увесь ризик стихії ринку. На отримання яких-небудь доходів він може розраховувати тільки за результатами роботи АТ за певний період у разі, коли в АТ є достатній прибуток й рішення про виплату дивідендів прийнято зборами акціонерів. Прогнозування якогось рівня прибутку здійснюють менеджери АТ, і ця інформація може бути тільки планом, й не більше того.

2 Прибутковість акцій складається з двох частин: виплачуваного дивіденду й зростання їх курсу. Про дивіденд ми говорили вище. Курсом акції називають ціну, за якою купують й продають у даний момент цю акцію. Курсова вартість визначається шляхом котирування (оцінки) акції на вторинному ринку й саме дана вартість є для неї реальною, тому що формується ринковими механізмами попиту й пропозиції. На курс акцій впливає багато чинників, в результаті яких він може зростати чи знижуватися. До таких чинників, зокрема, належить і розмір виплачуваних дивідендів. Причому видимо такий момент: дивіденд і зміна (точніше — зростання) ціни акції на ринку (курсова вартість) — два різних поняття.

Та, незважаючи на це, деякі АТ пропонують своїм акціонерам виплачувати одну частину їхнього доходу від акцій через іншу, а саме: виплачувати дивіденд через підвищення курсу. Таке становище викликає, м'яко кажучи, деякий подив уже хоча б тому, що акціонер має право як на поточний доход (дивіденд), так і на приріст капіталу у вигляді курсової вартості. Ніде й ніколи ці поняття не розривалися. Крім того, курс акції формується ринком, а не самим АТ, котре може тільки яким-небудь чином впливати на нього. Зміщення вищезгаданих понять вводить в оману потенційних інвесторів, бо не дає реальної картини стану акцій такого АТ. У такій ситуації неможливо визначити прибутковість діяльності підприємства, стан його активів і, відповідно, перспективи вкладень у його цінні папери.

Висока курсова вартість акцій є дійсно такою за умови, що на ринку в обігу велика кількість акцій даного виду, число їх власників також значне і, головне, — операції з цими акціями здійснюються регулярно протягом тривалого часу, причому купується за рік не менше 5 відсотків загального їх обсягу. Це неповний перелік показників, які підтверджують те, що курс певного цінного паперу реальний, а не фіктивний.

3 Один із найпростіших способів обману акціонерів — оголошення про виплату високих дивідендів при невеликому прибутку АТ чи навіть за його повної відсутності. Вже згадуваний Закон «Про цінні папери й фондову біржу» визначає дивіденд як частину прибутку АТ. За логікою, якщо нема прибутку, то нема й дивідендів. Але, як засвідчує практика, прагнення зберегти позитивний «імідж» для деяких АТ буває сильнішим од логіки.

На затвердження зборів акціонерів виноситься пропозиція про виплату високих дивідендів, яка й ухвалюється. Потім, у ході зборів, «більшість» акціонерів відмовляється від отримання цих дивідендів, що спрямовуються на «розвиток» АТ. До таких дій удаються, якщо керівництво АТ контролює більшість голосів на зборах. Таким чином пророблюють ефектний рекламний трюк, який дає змогу АТ виглядати привабливим об'єктом для потенційних інвесторів.

4 Замість грошових виплат дивідендів акціонерні товариства можуть застосовувати так звані майнові виплати, тобто платити дивіденди новими акціями. Якщо розмір цих дивідендів невеликий (у межах кількох відсотків), то такі операції неістотно впливають на прибутки акціонерів, але в разі, коли розмір дивідендів обчислюється сотнями відсотків, вони в дійсності перетворюються замість доходів на збитки. Пояснимо це на прикладі.

Статутний фонд АТ становить 2 млрд. крб. В обігу перебуває 200 тисяч акцій номінальної вартості 10 тис. крб. І курсової — 20 тис. крб. Приймається рішення про виплату дивідендів шляхом випуску нових акцій.

На кожну акцію акціонерові видається ще п'ять нових акцій і повідомляється про виплату дивідендів у 1000 відсотків. Але тут відбувається таке: капітал не змінюється, а на ринок викидається величезна кількість акцій.

Отже, змінюється співвідношення капіталу, що припадає на одну акцію, тобто акціонер, володіючи великою кількістю акцій, може тільки абстрактно відчути себе багатшим, бо насправді він нічого не отримує, тому що ціна акції зменшується на суму, яка дорівнює виплаченому дивідендові. На зміну реальної вартості акцій й на підвищення пропозиції цих акцій одразу ж зреагує ринок, і курс акцій буде швидко падати, що може бути згубним для самих АТ, хоча спочатку високі дивіденди дадуть змогу керівництву АТ виглядати в очах своїх акціонерів у привабливому світлі, зберегти незайманим прибуток АТ і зробити рекламу АТ для майбутніх інвесторів.

Відсутність реального досвіду й знань у населення, нерозвинутість системи державного контролю за ринком цінних паперів, недосконалість законодавства й існуючого бухгалтерського обліку виключить різноманітні ексцеси на фінансовому ринку. Тому хотілося б звернути увагу наших законодавців та інших державних мужів на гостру потребу вдосконалення цієї галузі. Адже фінанси — все-таки кров економіки, а наша економіка страждає не тільки на головний біль, а й на недокрів'я. Будь-який скандал чи махінація можуть спричинити крах нашого фондового ринку, котрий ще тільки починає формуватися, і хворий може не витримати.

Перед тим, як стати акціонером, приміряй ошийник — і з Богом на фондовий ринок...
Фото Олени ПОРОШАН.

Точка зору

Причина — бор

Потужним вибухом квітневої ночі 1986 року зірвало і поставило руба багатотонну «кришку» біологічного захисту реактора. Здійнялася хмара радіоактивної пари чудового носія радіоактивних елементів. Підняті на висоту, вони переносилися вітром на різні відстані від місця катастрофи. Та це не все.

У книзі «Чернобыль — дни испытаний» («Радянський письменник», 1988 г.) у статті Миколи Біловола «Вертолетчики» читаємо: «Первого мая над дышащим радиацией вулканом вертушка завертелась. В жерло низвергался с неба беспрерывный поток свинца, песка, глины и бора». А ось у примірнику українською мовою вже нічого не згадується про бор: «Наступного дня 5 тисячами тонн піску, свинцю й інших матеріалів реактор було «запломбовано».

Цікаво, що книга, видана українською мовою, молодша за примірник, виданий російською, на цілий рік...

Коли в Чернівцях з'явилися діти, які лисіли, в яких були галюцинації, розлади нервової системи, мені на очі потрапив і звіт ВНДІ МВС СРСР № 2949 від 18 листопада 1988 року. Написаний на одинадцяти сторінках, він свідчив про те, що вміст хімічного елементу бору у сечі полисілих дітей був вищий від гранично допустимого на 600, а в окремих, особливо тяжких, випадках перевищував 3000 відсотків.

Не можу стверджувати, що облисіння спричинив тільки бор, але не треба забувати і про радіацію. Бор у складі суміші для пломбування потрапив до реактора. Його випар та інші сполуки, модифіковані радіацією, здійнялися на значну висоту. А далі слід звернутися до карт вітрів Гідромету, де зафіксовано напрями та швидкості вітрів на різних висотах. Нагадаю, що до жовтня 1986 року реактор був повністю відкритий.

Все це дає можливість припустити: бор, скинутий у реактор, і бор у сечі чернівецьких дітей — один і той самий.

Остаточні висновки повинні зробити фахівці. Але мені зрозуміло: хворі діти та дорослі — це в першу чергу наслідок катастрофи у Чорнобилі. Звичайно, вплинув і поганий екологічний стан міста. Часом навіть здається, що багато хто з нас живе одним днем, не думаючи, яку воду питиме, яким повітрям дихатиме завтра.

Леонід ЄВМЕНЬЄВ.

Чернівці.

Тож як живемо?

Просто, мудро і чесно. Та от нас протягом останніх років обкрадають до нитки. Що можна, дивлячись у вічі, сказати селянинові? Поміркуйте самі: за минулий рік агрофірма «Козацька долина» отримала 7 мільярдів 545 мільйонів карбованців доходу. З них 3 мільярди 722 мільйони карбованців прибутку. Держава заборгувала більш як половину від отриманого доходу, а з індексацією — відповідно більше.

Яка ж країна, навіть слабо розвинена, може терпіти такий економічний тягар від недолугих керівників, цих горе-економістів. Звісно, що в їхніх душах немає Бога. Адже як іще назвати владу, яка залишає без платні свій народ?

Одначе село живе, виживає і житиме. Воно не може страйкувати. Просто нині, і це очевидно, економічні баласти, як ми називаємо цих горе-керівників, продовжують робити експерименти над селянами.

Наша «Козацька долина» — господарство сильне. Вчасно розраховуємося з членами агрофірми за їхню працю. Шукаємо і знаходимо для цього різні можливості. Але якби держава розраховувалася з нами вчасно, то наша агрофірма була б значно сильніша, багатша.

Галина БОСАКЕВИЧ,
головний економіст агрофірми «Козацька долина».
с.Вихрівка Дунаєвецького району Хмельницької області.

Володимир УЛЯНИЧ, військовий історик

ЖИЛИ-БУЛИ БАТЬКИ-ОТАМАНИ, або Чому треба вивчати повстанський рух в Україні

НЕ БУДЕ перебільшенням твердження, що історію України взагалі та її збройних сил зокрема ми розпочинаємо пізнавати в наш час заново, бо її сфальшованість на догоду комуністично-імперським догмам досягла безмежжя. Військової історії України фактично не було зовсім, бо будь-яке об'єктивне дослідження, пов'язане з героїчним минулим українського народу, проголошувалося «буржуазним націоналізмом» з усіма наслідками для автора, що звідси випливали. В цій царині доводиться мати справу не те що «з білими плямами», а з суцільним «білим материком». Це особливо неприпустимо в наш час — час утворення та реорганізації збройних сил незалежної України, коли не лише фахівцям, а й широкому загалові потрібне чітке розуміння багатовікових військових традицій українського народу.

Одним із таких «білих материків» і є повстанський рух в Україні 1917—1921 років, або, як його зневажливо називали, «отаманщина». Радянською історіографією українське повстанство однозначно трактувалось як бандитизм, як контрреволюційна бездумна руйнівна стихія, а українські повстанські отамани поставали в історії, літературі, кіно, сценічному мистецтві в карикатурному вигляді, як ті, що діяли за примітивним принципом: «бий білих, поки не почервоніють, бий червоних, поки не побіліють».

А от причини, природу, масштаби українського повстанства радянська історіографія взагалі замовчувала. Не багато краще було становище з висвітленням повстанського руху науковцями української діаспори, які більше писали про українських січових стрільців, Галицьку армію, а якщо інколи й згадували повстанство, то лише як про «горезвісну отаманщину», що підривала становлення української державності. Безперечно, для такого закиду є певні підстави, але взагалі не згадувати про повстанський рух — то не найкращий вихід. Показове щодо цього фундаментальне видання Івана Тиктора «Історія українського війська», вперше видане в 1936 році, а нині перевидане репринтним способом з доповненнями 1956 року, здається, вже вп'яте, в якому й словом не згадується ні про повстанців та повстанських отаманів, ні про українські військові формування радянської сторони, «червоне козацтво» також, ніби їх ніколи й не було. Як слушно зауважує у своїй передмові до книги відомий український історик зі Львова Ярослав Дашкевич, це свідчить про однобокість книги, коли порушено стародавній римський принцип «хай послухають протилежну сторону». Цей, а також ціла низка інших істотних недоліків, про які йдеться в тій передмові, ставлять нас перед давно назрілою потребою написання нової колективної аналітико-синтетичної праці «Історія українського війська».

Саме ця однобокість та відсутність цілих пластів інформації з архівних джерел та численних документальних, мемуарних видань, розсекречених матеріалів і спонукали мене знову звернутися до дослідження періоду 1917—1921 років, в результаті чого й було підготовлено двотомник «За волю України. Українські збройні сили 1917—1921 та 1939—1955 рр.», розділи з якого й запропоновано увазі читачів «Голосу України».

На мій погляд, уся трагедія визвольних українських змагань 1917—1921 років полягала в тому, що тогочасні недалекоглядні українські політики не хотіли розуміти свій народ і замість того, щоб обстоювати єдино вірну ідею відродження національної держави, нав'язували йому чужі ідеї та гасла «єдності революційних сил всієї Росії», «світової революції», «автономії України у федеративній Росії», «класової солідарності», «пролетарського інтернаціоналізму» тощо. А українські національні сили на той час були ще досить слабкі, щоб чинити спротив червоним окупантам.

Розпочалося українське повстанство ще 1917 року, коли українське селянство змушене було збройно захищатися від розагітованих проти війни натовпів російських солдатів, які через Україну поверталися до своїх домівок і дорогою знищували все те, що поколіннями наживали українські селяни. Не встигли повстанці з полегшенням зітхнути, відбившись від розгнузданих солдатських натовпів, як на українське село насунуло інше, ще страшніше лихо.

Українські політики вчасно не зрозуміли всього жаху підготовленої більшовизмом усьому українському народові трагедії під гаслом «перетворення війни імперіалістичної у війну громадянську». Українці під червоним прапором стали вбивати українців під національним жовто-блакитним прапором і навпаки. А тим часом український хліб забирали червоні продзагони до зернини і вивозили до Росії. Український народ і повстанський рух було розколото ідеологічною сокирою на два табори — «червоних» та «націоналістів», що забрало в могилу квіт українства. Як справедливо писав донедавна замовчуваний у нас видатний український мислитель та історик В'ячеслав Липинський, «на шляху до Держави Української погинули з українських рук найкращі українські люди». І далі він зазначав, що **не треба шукати причини своєї бездержавності на стороні, бачити ворога в «ляхах» або «москалях». Ворог — всередині нас самих, у нашій неготовності боротися за власну державу.** Потрібне бажання незалежності, підпорядкування себе цілком цій меті: «Тільки хрестовим походом на українське пекло пристрастей і хаосу матерії можна створити Україну».

Безперечно, не слід затушовувати негативні сторінки рідної історії та ідеалізувати повстанських отаманів. Були серед них і типи зі своїм безапеляційним розумінням справедливості (як отаман Семененко). Нерідко вони, не маючи власних усталених поглядів щодо національно-визвольної концепції і піддавшись підступним більшовицьким гаслам, ставали на бік «червоних», а згодом воювали проти них (як той же Нестор Махно чи отаман Зелений). Траплявся серед них і кримінальний, а то й відверто негідний, якщо не провока-

(Закінчення на 8-й стор.).

Отаманша Маруся

В історії повстанського руху в Україні періоду 1917— 1923 років відомі три жінки, що очолювали повстанські загони і діяли під іменем «Отаманша Маруся».

МАРУСЯ СОКОЛОВСЬКА. Узяла на себе командування повстанським загоном після загибелі в сутичці із загонами Червоної Армії її чоловіка, командира повстанського загону Соколовського. Ім'я Марусі згадувалося в таємних оперативних зведеннях Червоної Армії протягом 1921 року. Очолюваний нею загін діяв на Чернігівщині.

«ЧОРНА МАРУСЯ». Прізвище невідоме. Очолювала невеликий кінний повстанський загін, починаючи з кінця 1919 року. Відомості про цей загін фігурували в оперативних зведеннях ЧК також і наприкінці 1921 року. Діяла на Полтавщині.

МАРУСЯ НИКИФОРОВА. Її доля складніша. Народилася в Олександрівську Катеринославської губернії в родині бідняків-робітників. Можливо, це було в 1886—1888 році, бо в 1904 році вона вже працювала перемивальницею посуду на горілчаному заводі в Олександрівську. В той час, чи трохи раніше, приєдналась до анархістського руху, ставши на шлях тероризму. Вже в 1904—1905 роках за терористичні акти її притягли до кримінальної відповідальності і засудили до смертної кари, яку замінили довічною каторгою. Проте після кількох років одиночного ув'язнення в Петропавлівській фортеці її переправляють етапом до віддаленого району Сибіру. В 1910 році Маруся тікає з етапу і благополучно переправляється до Японії. Тут вона довго не затримується, а переїжджає у США, де знаходить соратників по боротьбі (тоді вже існувала Федерація анархо-комуністичних груп Північної Америки та Канади), які допомагають їй перебратися до Європи. За підробленими документами вона живе спочатку в Англії, потім у Франції, але робить усе, щоб перебратися до Швейцарії — центру політичної еміграції з царської Росії. Там вона врешті й опиняється, бере активну участь у роботі численних соціалістичних та анархістських конгресів, знайомиться з російськими терористами-есерами. І, зрештою, виходить заміж за польського анархіста-терориста Бжостека, разом з яким у 1917 році повертається в Україну, на станцію Пологи, де мешкає її мати.

Н. Махно знав про існування Марусі Никифорової ще до того, як вона з'явилася в Гуляйполі в 1919 році. Він зустрівся з нею, коли вона на чолі загону «чорної гвардії» прибула на станцію Царекостянтинівка в середині квітня 1918 року, відступаючи під натиском німецько-австрійських та регулярних українських військ.

Махно просив Марусю допомогти звільнити Гуляйполе, арештованих там повстанців та анархістів. Як згадує він у своїх спогадах, «М. Никифорова та Петренко (командир сибірського загону) вирішили повернутися до Пологів і силою захопити Гуляйполе, щоб звільнити всіх заарештованих анархістів та безпартійних революціонерів, а також вивести обдурені збройні сили селян, якщо вони побажають, або вивезти зброю, щоб вона не дісталася німцям». Маруся і Петренко погодилися допомогти Махнові, але поки вони готувалися до походу, з'ясувалося, що наступати на Гуляйполе пізно — всі підступи до нього вже зайняли німецькі війська.

Дещо пізніше Марусю оголосили «поза законом» як «білі», так і «червоні», і вона змушена була обмежити свою діяльність роботою при раді «набатовців» у Гуляйполі, причому Махно не довіряв їй роботи, пов'язаної зі збройними операціями, — вона займалася справами «милосердя».

Коли уряд РРФСР та особисто Троцький вирішили, що першочерговим завданням має бути боротьба не з Денікіним, а з Махном, Маруся, знудившись за активною діяльністю, попросила Махна відпустити її, забезпечивши грошима на анархо-терористичну діяльність.

Махно, не вважаючи тероризм самоціллю, спочатку і слухати про це не хотів, але Маруся вперто наполягала на своєму. Справа дійшла навіть до револьверів. Нарешті, Махно здався — виділив 250 000 карбованців. Остаточне рішення він прийняв у середині червня 1919 року, коли вони бачились востаннє, — у Великому Токмаку. На той час Марусі вдалося зібрати бойову групу «чорної гвардії» з 60 бойовиків-терористів, провівши агітацію у загонах Чередняка, Шуби та в махновській контррозвідці.

Маруся отримала на руки обіцяні гроші і поділила свій загін на три групи, які й роз'їхалися зі станції Федорівка на три боки.

Маруся зі своїм чоловіком та ще з 18 бойовиками поставила собі за мету знищити ставку Денікіна в Таганрозі, прибувши туди з Криму пароплавом. Слід відзначити, що Маруся чудово розмовляла кількома європейськими мовами, дуже добре перевтілювалася, легко входила в будь-яке середовище, її за свою сприймали і робітники, і повстанці.

Проте в Сімферополі Марусю та її чоловіка впізнав шпигун. Короткий суд — і обох наприкінці серпня 1919 року повісили. Маруся не виказала своїх товаришів-бойовиків — їм удалося перебратися в гори Кавказу, де вони діяли в повстанських загонах «зелених».

Друга група на чолі з Черняком та Громовим добралася аж до Сибіру, щоб підірвати ставку Колчака, але це також не вдалося, і терористи розчинилися в загонах сибірських повстанців-партизанів.

Третя група на чолі з Ковалевичем мала звільнити заарештованих махновців у Харкові, але до того часу соратники Махна вже були розстріляні. Тоді група вирішила їхати до Москви, щоб там розпочати теракти проти радянського уряду та військової верхівки. По дорозі група провела напади на банки в Тулі, Брянську, Іваново-Вознесенську та в Москві. Зібравши достатньо грошей, група оселилася під Москвою і почала готувати терористичні акти. 25 вересня 1919 року було здійснено відомий вибух бомби в Леонтіївському провулку, в колишньому особняку графині Уварової, де саме йшло засідання Московського комітету РКП/б/. (У цьому будинку сьогодні розташоване посольство України в Росії). Було вбито 12 і поранено 55 чоловік. Дзержинський поставив на ноги всіх своїх співробітників, почали брати легальних анархістів, а через них вийшли на терористів, і ця остання група Марусі припинила своє існування.

На фото: Тетяна (прізвище невідоме). Такий вигляд мали воячки загону «Чорної Марусі».

ЖИЛИ-БУЛИ БАТЬКИ-ОТАМАНИ

(Закінчення. Початок на 7-й стор.).

ційний елемент (як отаман Волох). Але загалом вони були виразниками інтересів трудового селянства.

Що ж до українського військового мистецтва в цілому і повстанського зокрема, то побутувала й подекуди побутує думка, що його взагалі не існувало. Так, через усю вже згадувану "Історію українського війська" Тиктора червоною ниткою проходить думка, що українці, як споконвічні гречкосії, здавна не були добрими вояками, що українців завжди вчили військового мистецтва зайди, починаючи з норманів. Як зазначає, зокрема, Г.Крип'якевич, саме варяги принесли українцям (які до того воювали безладно, натовпом) лад, організацію війська, послух, дисципліну, «зразки солідарності, єдності й товариського життя», «завзяття, рухливість, одчайдушність, витривалість», «дух ініціативи, самопожертви, лицарства» тощо. Згідно з такими постулатами і в наступні століття, аж дотепер, військовими вчителями українців були різноманітні окупанти — поляки, литовці, татари, турки, французи, німці, австрійці, росіяни.

Усе це суперечить історичній правді. Бо з часів скіфських війн з персами праукраїнське військове мистецтво непрямої стратегії вчило перемагати малою кров'ю завдяки маневру. А хто навчав українське козацтво, запорожців переможним походам проти тих же поляків, турків і татар? А завдяки чиєму, як не українському військовому мистецтву, козаками гетьмана Виговського було вщент розбито 100-тисячну московську армію під Конотопом у 1659 році?

А який внесок зробило українське повстанство в українське військове мистецтво в першій чверті XX століття! Це відзначили всі військові професіонали, починаючи з російських генералів Слащова та Денікіна і закінчуючи червоними командармами, зокрема М. Фрунзе, а також Скрипником та Затонським. Можна по-різному оцінювати махновщину, але поза всяким сумнівом, що саме в Україні вперше в історії європейського військового мистецтва народилася тактика великомасштабної партизанської війни. Навіть Лев Троцький застерігав своїх розвідників-агітаторів, засилаючи їх на Україну, від грізних повстанців, даючи настанови, як скористатися з їхньої довірливості: «Ні для кого не секрет, що Денікін змусив нас залишити межі України, а велетенське повстання підняте проти нас українським ситим селянством. Комуну, надзвичайку, продовольчі загони, комісарів-євреїв зненавидів український селянин до глибини душі своєї. В ньому прокинувся вільний дух запорозького козацтва і гайдамаків, який спав сотні років. Це страшний дух, який кипить, вирує, як сам грізний Дніпро на своїх порогах, і змушує українців творити чудеса хоробрості... Тільки безмежна довірливість і поступливість, а також відсутність усвідомлення в потребі постійної міцної згуртованості усіх членів держави не тільки на часи війни — щоразу губили всі завоювання українців...». І далі: «Ці побутові особливості характеру українців треба пам'ятати кожному агітаторові, і успіх буде забезпечено. Пам'ятайте також, що так чи інакше, а нам треба повернути Україну Росії. Без України нема Росії. Без українського вугілля, заліза, руди, хліба, солі, Чорного моря Росія існувати не може...»

А скільки хоробрих, чесних і талановитих воєначальників висунуло українське повстанство! Тут і командарм батько Нестор Махно, якого декотрі закордонні військові професіонали вважають за кращого полководця того часу, що сказав нове слово в стратегії, оперативному мистецтві і тактиці громадянської війни. І не Червона Армія, а повстанці Махна здобули перемогу над Денікіним, розгромивши його тил, практично знищивши «белое движение». І не червоні частини, а повстанські загони махновців не раз переходили гнилий Сиваш, щоб зайти в тил ворога, який обороняв Крим. А ці героїчні воїни були підступно розстріляні червоними! Це і Болбочан, кримський похід якого ще по-справжньому не оцінено ні з військово-професійної точки зору, ні з політичної. Це також Зелений, Григор'єв, Юрко Тютюнник, Семененко, Божко, Ангел, Мордалевич, Волинець, отаман «Холодного Яру» Чучупака і багато інших.

А хто вчив військового мистецтва Українську Повстанську Армію періоду другої світової війни, що понад 10 років героїчно боролася проти коричневого та червоного фашизму, а потім тільки проти червоних, і так і ввійшла в історію непереможеною! Українська Повстанська Армія періоду другої світової війни є спадкоємницею бойових традицій не лише українських регулярних військ часу перших визвольних змагань 1917—1921 років, а також і тогочасного українського повстанського руху. Всі їхні уроки було враховано в діяльності ОУН—УПА, коли розгорнувся новий за стратегією, оперативним мистецтвом і тактикою боротьби повстанський український рух опору під червоно-чорним стягом проти двох найсильніших у світі армій — Німеччини і СРСР.

Як відомо, командир київських Січових стрільців Євген Коновалець ініціював у 1929 році створення Організації Українських Націоналістів (ОУН), незалежної ні від інших країн, ні від їхніх розвідок. Нині, до речі, ОУН діє як легальна політична сила, всіма силами сприяючи побудові могутньої незалежної Української держави, її Збройних Сил. Важливу роль у цьому може зіграти й досвід УПА в боротьбі за незалежність соборної України в 1939—1955 роках. В Україні діє Конгрес українських націоналістів (КУН). Головою Проводу його є ветеран українського національно-визвольного руху магістр пані Слава Стецько. Конгрес українських націоналістів об'єднує українських патріотів — молодь та людей, які з покоління в покоління мріяли про самостійність України і для яких здобута нині Українська держава — це справа всього життя.

Разом з тим хотілося заважити спонсорам, і насамперед західної української діаспори, які фінансують п'яте і напевне не останнє (!) те ж саме вищеназване перевидання Івана Тиктора 1936 року, що вони тиражують і його помилки, роблячи цим «медвежу послугу» вихованню української національної самосвідомості. Слід спрямувати свої зусилля на видання інших багато об'єктивніших, повноцінніших за своєю джерельною базою та концепціями сучасних книг з історії українського війська.

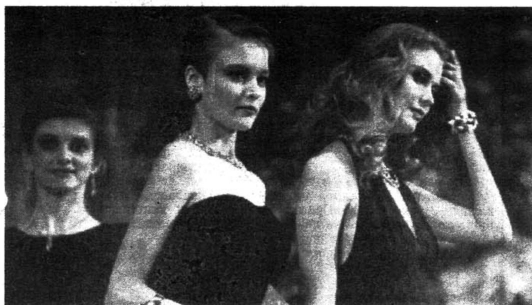
А насамкінець слід підкреслити, що всі історичні аналогії, пов'язані з відродженням державності у народів, свідчать про те, що армії завжди виростали з повстанського руху. Спершу піднімався народ, потім він озброювався, його провідники приходили до влади, відроджуючи державність, і створювали на тій же ідеологічній базі власні державні збройні сили. Ідеологічна база була стара як світ, а саме — відродження національної свідомості, відродження народу, звільнення від окупантів, створення власної держави. А починалося все з антинародної політики попередніх можновладців, які доводили ситуацію до народного повстання. Декотрі з істориків та публіцистів схильні вважати, що нині в Україні повторюється ситуація 1917—1921 років. Не дай Боже, щоб це було так і Україну затопила нова хвиля повстанського руху. Чим це закінчилося тоді, відомо: вотрняття шовіністичних кіл Росії було знищено молоду українську державність. Так було і так може бути, якщо сучасні політичні лідери України не зупиняться, не озирнуться і, нарешті, не засвоять уроки українського повстанства, а й далі переповнюватимуть чашу народних страждань і народного терпіння. А воно не безмежне...

Поміж нас несимпатичних не буває

Наталя ФІЛІПЧУК,
Олександр КЛИМЕНКО (фото)

Невеличке французьке містечко Сан-Жан-де-Люз, що на березі Атлантичного океану, довгий час було нічим не славним рибальським портом. Аж поки на трон не зійшла любов. А саме любов найшанованішого у Франції короля Луї XIV, який так не по-королівськи закохався, що не схотів чекати повернення до Парижа, обвінчався з коханою у звичайній портовій церкві Сан-Жан-Баптіст. І з 1660 року цю місцевість почали називати «берегом кохання».

Цікаво, що молоду дружину короля ніхто не вважав надзвичайною красунею. Воістину — Луї перейняв у спадок мудрість королів. Бо поміж нас, дівчат, несимпатичних просто не буває. Бувають сліпі чоловіки! Вони вигадують всілякі конкурси. Сперечаються: хто найвродливіша жінка країни, континенту, світу... Розважають себе шоу «Національна красуня».

Але погляньте навколо. Можливо, ваша королева зовсім поруч. І тільки вам бракує мудрості королів?

На знімках: міс України-94 Терезія Лазаренко, віце-міс Олена Рубцова, міс глядацьких симпатій Ніна Ткаченко та інші учасники IV Національного конкурсу «Українська красуня-94».

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про порядок підготовки до продажу акцій відкритих акціонерних товариств, які створені шляхом корпоратизації

З метою прискорення процесу приватизації відкритих акціонерних товариств, які створені шляхом корпоратизації, **постановляю:**

1. Установити, що акції відкритих акціонерних товариств, які створені шляхом корпоратизації, розміщують за планами, що затверджують органи приватизації.

Положення про типовий план розміщення акцій відкритих акціонерних товариств, які створені шляхом корпоратизації, затверджує Фонд державного майна України.

2. Проекти планів розміщення акцій розробляють і подають:

засновникам відкритих акціонерних товариств, які створені шляхом корпоратизації до набрання чинності цим Указом, — спостережні ради зазначених товариств у місячний строк з дня набрання чинності цим Указом;

засновникам інших акціонерних товариств, які створюються у процесі корпоратизації, — комісії з корпоратизації у двомісячний строк з дня затвердження їхнього персонального складу.

3. Засновники відкритих акціонерних товариств, які створені шляхом корпоратизації, у двотижневий строк з дня реєстрації в установленому порядку випуску акцій та інформації про їх випуск повідомляють про це відповідні органи приватизації та подають їм проекти планів розміщення акцій.

4. Органи приватизації у тижневий строк з дня одержання повідомлення про реєстрацію випуску акцій, інформації про їх випуск та проектів планів розміщення акцій відкритих акціонерних товариств, які створені шляхом корпоратизації, приймають рішення щодо продажу цих акцій, затверджують плани їх розміщення та повідомляють про це засновників. При цьому органи приватизації можуть вносити зміни до проектів планів розміщення акцій відкритих акціонерних товариств, які створені шляхом корпоратизації, в тому числі виходячи з пропозицій покупців, органів державної виконавчої влади та місцевого і регіонального самоврядування.

5. Продаж акцій відкритих акціонерних товариств, які створені шляхом корпоратизації, здійснюють органи приватизації в порядку, що встановлює Фонд державного майна України.

6. Рекомендувати органам, уповноваженим управляти майном, що перебуває у республіканській (Республіки Крим), комунальній власності, здійснювати підготовку до продажу акцій відкритих акціонерних товариств, які створені шляхом корпоратизації, згідно з цим Указом.

7. Контроль за виконанням цього Указу покласти на Фонд державного майна України.

Президент України Л.КРАВЧУК.

м.Київ, 18 березня 1994 року.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про деякі заходи для забезпечення виконання містом Києвом функцій столиці України

З метою забезпечення виконання містом Києвом функцій столиці України та здійснення заходів щодо нормалізації соціально-економічної ситуації в місті Києві **постановляю:**

1. Установити, що на час до прийняття Закону України «Про столицю України» Київська міська державна адміністрація:

бере участь у розробці проектів та реалізації цільових програм розвитку міста Києва;

здійснює управління майном підприємств, установ і організацій, які засновані на загальнодержавній власності та мають важливе значення для забезпечення життєдіяльності міста Києва;

бере участь у вирішенні питань щодо розміщення центральних органів, які створюються Верховною Радою України, Президентом України та Кабінетом Міністрів України, а також дипломатичних представництв, консульств іноземних держав та представництв міжнародних організацій в Україні у адміністративних будинках і нежилих приміщеннях, що перебувають у загальнодержавній власності;

за згодою Кабінету Міністрів України виступає гарантом повернення кредитів іноземних інвесторів, що надані підприємствам, майно яких перебуває в управлінні Київської міської державної адміністрації;

здійснює облік та контроль за використанням нежитлового фонду міністерствами та іншими центральними органами державної виконавчої влади, а також підприємствами, установами і організаціями, заснованими на загальнодержавній власності, які розташовані на території міста Києва;

бере участь у вирішенні та погоджує питання щодо оренди нежилих приміщень, що належать підприємствам, установам і організаціям, які засновані на загальнодержавній власності та знаходяться на території міста Києва;

бере участь у підготовці переліків підприємств, заснованих на загальнодержавній власності, які знаходяться на території міста Києва і підлягають приватизації;

розробляє і затверджує за погодженням з Міністерством України у справах будівництва і архітектури нормативи планування і забудови міста Києва;

установлює порядок утримання та експлуатації житлового фонду, інженерних споруд, благоустрою територій, обов'язковий для підприємств, установ і організацій, незалежно від їх підпорядкування і форм власності;

має право безакцептного стягнення орендної плати за користування нежилими приміщеннями з усіх підприємств, установ та організацій, крім бюджетних;

має право здійснювати продаж об'єктів незавершеного будівництва, а також житла з цільовим направленням одержаних коштів на будівництво житла і соціально-культурних об'єктів міста.

2. Кабінету Міністрів України за участю Національного банку України передбачити щорічне виділення Київській міській державній адміністрації за курсом, установленим Національним банком України, з сум обов'язкового продажу 15—20 відсотків вільно конвертованої валюти, одержаної за рахунок діяльності підприємств, установ, організацій, які знаходяться на території міста Києва, незалежно від форм власності.

3. Кабінету Міністрів України за участю Київської міської державної адміністрації затвердити у місячний строк цільові заходи щодо нормалізації соціально-економічної ситуації в місті Києві та основних напрямків розвитку його господарства і передбачити виділення для їх реалізації необхідних коштів з державного бюджету та вільно конвертованої валюти, в тому числі і на виконання містом Києвом функцій столиці.

4. Кабінету Міністрів України:

щорічно встановлювати державне замовлення на поставку місту Києву необхідних продуктів харчування та непродовольчих товарів;

при розробці проектів Державного бюджету України вносити узгоджені з Київською міською державною адміністрацією пропозиції Верховній Раді України щодо нормативів відрахувань до бюджету міста на відповідний рік від загальнодержавних податків та зборів.

5. Національному банку України розглянути питання щодо надання підприємствам та організаціям міського господарства ліцензії на одержання у валюті плати за оренду нежилих приміщень та комунальні послуги згідно з укладеними договорами.

6. Київській міській державній адміністрації разом з Міністерством економіки України та Міністерством фінансів України визначити у місячний строк перелік підприємств, установ і організацій, які відповідно до статті 1 цього Указу передаються в управління Київській міській державній адміністрації, та подати його на затвердження Кабінету Міністрів України.

7. Київській митниці, Головному управлінню внутрішніх справ м.Києва перераховувати Київській міській державній адміністрації 50 відсотків доходів, у тому числі у вільно конвертованій валюті, одержаних митницею, а також валюти, конфіскованої правоохоронними органами міста Києва.

8. Установити, що розпорядження Представника Президента України у місті Києві щодо життєзабезпечення міста і охорони громадського порядку є обов'язковими для виконання всіма підприємствами, установами і організаціями, які знаходяться на території міста Києва, незалежно від форм власності та підпорядкування.

Президент України Л.КРАВЧУК.

м. Київ, 18 березня 1994 року.

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про заходи щодо забезпечення транспортування через територію України сирої нафти, що поставляється Російською Федерацією на експорт

З метою упорядкування вантажопотоків нафти і нафтопродуктів, призначених для експорту, та організації стабільних поставок підприємствами Російської Федерації сирої нафти, що надходить транзитом через територію України на Одеський нафтопереробний комплекс:

1. Державному комітету України по нафті і газу та концерну «Укртранснафта» забезпечити неухильне виконання заходів з перекачки і відвантаження в повному обсязі на експорт сирої нафти, одержуваної від господарюючих суб'єктів Російської Федерації, зі збереженням її якості.

2. Це Розпорядження набирає чинності з дня його підписання.

Президент України Л.КРАВЧУК.

м. Київ, 16 березня 1994 року.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про зміцнення економічних основ самоврядування міст України

З метою зміцнення економічних основ самоврядування міст України та цільового використання об'єктів соціально-економічної інфраструктури **постановляю:**

1. Установити, що до комунальної власності міст України повинно входити майно, яке забезпечує загальноміські соціально-економічні потреби населення відповідних міст, у таких галузях:

— житлово-комунальне господарство;

— побутове обслуговування, торгівля і громадське харчування;

— міське шляхове господарство;

— міський транспорт;

— освіта;

— культура, фізична культура і спорт;

— охорона здоров'я;

— соціальне забезпечення.

2. Кабінету Міністрів України:

— скласти у двомісячний строк на основі пропозицій міських органів самоврядування, погоджених з центральними органами державної виконавчої влади, які уповноважені управляти майном, що перебуває у загальнодержавній власності, перелік об'єктів соціально-економічної інфраструктури, які належать до загальнодержавної власності та підлягають передачі у власність міст;

— здійснити до 1 липня 1994 року передачу об'єктів відповідно до переліку, зазначеного у абзаці другому цієї статті, у власність міст України, які є обласними центрами, а до 1 вересня 1994 року у власність інших міст обласного підпорядкування.

3. Рекомендувати обласним Радам народних депутатів передати у власність міст майно, зазначене у статті 1 цього Указу, яке перебуває у власності областей.

Президент України Л.КРАВЧУК

м.Київ, 12 березня 1994 року

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про утворення Українського кредитного фонду

З метою створення умов для залучення іноземного капіталу в економіку України, сприяння реалізації інвестиційних програм та проектів **постановляю:**

1. На підтримку ініціативи Українського акціонерного комерційного промислово-інвестиційного банку, Українського акціонерного комерційного інвестиційного банку, Українського кредитного банку та інших провідних банків України утворити Український кредитний фонд.

2. Призначити **Шмельова** В'ячеслава Борисовича президентом Українського кредитного фонду.

3. В.Шмельову подати у місячний строк Президентові України проект Статуту Українського кредитного фонду.

4. Кабінету Міністрів України вирішити питання щодо надання в установленому порядку Українському кредитному фонду відповідних приміщень.

Президент України Л.КРАВЧУК.

м.Київ, 18 березня 1994 року.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про регулювання рівня торговельних і постачальницько-збутових надбавок (націнок)

З метою оперативного вирішення питань щодо стимулювання реалізації продукції вітчизняного виробництва **постановляю:**

1. На часткову зміну статті 2 Указу Президента України від 3 листопада 1993 року № 508 «Про заходи щодо стримування темпів зростання цін» установити, що Кабінет Міністрів України за необхідності здійснює регулювання рівня торговельних і постачальницько-збутових надбавок (націнок) у межах граничного рівня, встановленого зазначеною статтею, та вносить зміни до переліку продукції (товарів), на яку не поширюються обмеження торговельних (постачальницько-збутових) надбавок (націнок).

2. Цей Указ набирає чинності з дня його підписання.

Президент України Л.КРАВЧУК.

м. Київ, 2 березня 1994 року.

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про деякі заходи щодо розвитку національної культури

1. Кабінету Міністрів України: розглянути питання щодо

— надання державної фінансової підтримки творчим спілкам України і в разі потреби в установленому порядку подати відповідні пропозиції Верховній Раді України;

— заснування державних стипендій для підтримки діячів літератури і мистецтва, особливо обдарованих учнів і студентів спеціалізованих навчальних закладів у галузі культури;

— надання пільг щодо обкладення ввізним митом творів мистецтва, придбаних за кошти державного бюджету або одержаних в установленому порядку державними закладами, підприємствами та організаціями культури, а також матеріалів і технічного устаткування, придбаних за кошти державного бюджету або одержаних як компенсація за проведення виставок, інших культурно-масових заходів, з метою забезпечення умов для діяльності цих закладів, підприємств та організацій, творчих спілок;

— звільнення від вивізного мита або пільгового обкладення цим митом творів мистецтва, що вивозяться для експонування за кордон;

— підготувати за участю творчих спілок України проект Закону України про творчі спілки та внести його на розгляд Верховної Ради України.

2. Кабінету Міністрів України, Раді Міністрів Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям розглянути в установленому порядку питання щодо передачі творчим спілкам у власність або у безстрокове безоплатне користування будинків і приміщень, які займають творчі спілки, їх відділення на місцях.

3. Раді Міністрів Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям вирішити питання щодо встановлення пільг для майстерень-студій, приміщень творчих спілок, їх відділень, підприємств, організацій та закладів культури за користування комунально-побутовими послугами, а також для осіб, які використовують жиле приміщення, що є їх власністю, для створення музеїв, галерей, бібліотек та інших закладів, підприємств і організацій культури.

Президент України Л.КРАВЧУК

м. Київ, 9 березня 1994 року

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ПРО ПЕРЕЛІК НАЦІОНАЛЬНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ПРОГРАМ

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Затвердити перелік національних науково-технічних програм на 1994-2000 роки та обсяги їх фінансування за рахунок коштів державного бюджету згідно з додатком.

2. Кабінету Міністрів України забезпечити формування, фінансування і реалізацію зазначених національних науково-технічних програм.

Голова Верховної Ради України
І.ПЛЮЩ.

м. Київ, 25 лютого 1994 року.

ПЕРЕЛІК НАЦІОНАЛЬНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ПРОГРАМ

1. Розроблення і освоєння технологічних, технічних, науково-організаційних та інших цільових проектів, що забезпечують стабілізацію виробництва енергоресурсів, а також значне (у два і більше разів) зменшення їх споживання в усіх сферах матеріального виробництва і побуті («ЕНЕРГОРЕСУРСИ»).

Мета програми: сприяти подоланню енергетичної кризи та стабілізації розвитку економіки України

Пріоритетні напрями реалізації програми: прогнозування рівнів енергоспоживання та енергозбереження з урахуванням варіантів можливих змін структури економіки у напрямі зниження частки енергоємних виробництв і введення альтернативних енергоресурсів;

розроблення оптимальних шляхів забезпечення паливом народного господарства з урахуванням можливого імпорту енергоресурсів та участі України в освоєнні родовищ за кордоном;

створення і освоєння прогресивних екологічно безпечних технологій добування та переробки енергоносіїв;

підвищення надійності та безпеки функціонування АЕС, ТЕС, ГЕС, ГТУ, інших виробничих об'єктів паливно-енергетичного комплексу;

створення надійних систем транспортування паливно-енергетичних ресурсів з урахуванням різних джерел їх надходження і прогнозованого політичного розвитку регіонів світу;

розроблення і освоєння енергозберігаючих технологій та контролюючих систем в усіх сферах матеріального виробництва і побуті;

створення і застосування на макро- та мікрорівнях економічних, правових та організаційних механізмів, спрямованих на підвищення ефективності добування і раціонального споживання палива та енергії.

Обсяги фінансування програми: 10 відсотків коштів, що передбачаються щорічно у державному бюджеті на фінансування науки, а також до 50 відсотків коштів щорічних надходжень до інноваційних фондів заінтересованих міністерств і відомств

2. Створення та освоєння грунтозахисної екологічно безпечної системи землеробства, високопродуктивних сортів рослин і порід тварин, енергозберігаючих технологій виробництва і переробки сільськогосподарської сировини та виготовлення харчових продуктів («АГРОПРОДКОМПЛЕКС»).

Мета програми: сприяти забезпеченню потреб населення висякоякісними харчовими продуктами відповідно до науково обгрунтованих норм споживання та нарощення експортного потенціалу агропромислового комплексу.

Пріоритетні напрями реалізації програми:

удосконалення шляхів відтворення родючості грунтів, захисту їх від водної та вітрової ерозії;

розроблення ефективних та екологічно безпечних засобів захисту рослин, регуляторів росту, ветеринарних препаратів, нових форм і видів добрив;

створення на основі досягнень генетики та біотехнології нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур і порід тварин, зокрема озимої пшениці урожайністю 80—100, кукурудзи — 85—100, гороху — 50—60, сої — 30—50, картоплі — 450—500, цукрових буряків — 600—700 центнерів з гектара; доведення потенціалу молочної продуктивності до 6000 кілограмів молока від корови на рік, середньодобового приросту живої ваги великої рогатої худоби до 1000—1200 і свиней — до 650-700 грамів;

розв'язання проблеми кормового білка, вдосконалення технології переробки сої, інших білкових культур і виготовлення комбінованих кормів;

розроблення сучасних технологій виробництва та глибокої переробки сільськогосподарської сировини, виготовлення повноцінних харчових продуктів;

створення технологій зберігання, пакування і транспортування харчових продуктів;

удосконалення виробничих і земельних відносин у сільському господарстві в умовах ринкової економіки, оптимізація інфраструктури агропромислового комплексу.

Обсяги фінансування програми: 13 відсотків коштів, що передбачаються щорічно у державному бюджеті на фінансування науки, а також до 50 відсотків коштів щорічних надходжень до інноваційних фондів заінтересованих міністерств і відомств.

3. Розроблення і освоєння виробництва матеріалів і речовин з високоцінними властивостями («МАТЕРІАЛИ І РЕЧОВИНИ»).

Мета програми: розв'язання науково-технічних проблем, пов'язаних із зниженням енерго-, матеріалоємності виробів, їх надійністю, довговічністю та конкурентоспроможністю на світовому ринку,зменшенням залежності від імпорту.

Пріоритетні напрями реалізації програми:

створення нових матеріалів і речовин з наперед заданими властивостями, спроможних працювати в умовах високих і низьких температур, змінних механічних навантажень, радіаційної активності, а також в агресивних середовищах;

розроблення і освоєння виробництва лікарських засобів, біоматеріалів та штучних органів;

розроблення і освоєння нових конструкційних і будівельних матеріалів.

Обсяги фінансування: 12 відсотків коштів, що передбачаються щорічно у державному бюджеті на фінансування науки, а також до 50 відсотків коштів щорічних надходжень до інноваційних фондів заінтересованих міністерств і відомств.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРИВАТИЗАЦІЮ МАЙНА ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ»

Верховна Рада України постановляє:

Внести до Закону України «Про приватизацію майна державних підприємств» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 24, ст.348; № 38, ст.562) такі зміни:

Абзац другий частини другої статті 8 викласти в такій редакції:

«Створення товариств покупців членами трудового колективу підприємств (структурних підрозділів), що приватизуються, здійснюється на підставі рішення загальних зборів, в яких брало участь більше 50 відсотків працівників підприємства (структурного підрозділу) або їх уповноважених представників. За умови, що товариство покупців об'єднує більш як 50 відсотків працюючих, воно користується пріоритетним правом у виборі способу приватизації, крім випадків, щодо яких встановлені обмеження законами України».

Президент України
Л.КРАВЧУК

м. Київ,
22 лютого 1994 року.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН І ДОПОВНЕНЬ ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ»

Верховна Рада України **постановляє:**

Внести до Закону України «Про організаційно- правові основи боротьби з організованою злочинністю» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 35, ст. 358) такі зміни і доповнення:

1. У статті 9:

пункти 1 і 2 викласти в такій редакції:

«1. Спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ є Головне управління по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, управління, відділи і відділення по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ Республіки Крим, головного управління внутрішніх справ міста Києва, головних управлінь і управлінь внутрішніх справ областей, міста Севастополя та інших міст, відповідних органів на транспорті, які підпорядковуються відповідно міністру внутрішніх справ Республіки Крим, начальникам головних управлінь, управлінь внутрішніх справ.

2. Відділи і відділення по боротьбі з організованою злочинністю у містах (крім Севастополя) створюються в міру необхідності і підпорядковуються управлінням по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ Республіки Крим, головних управлінь і управлінь внутрішніх справ областей»;

пункти 5 і 6 викласти в такій редакції:

«5. Начальники управлінь по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ Республіки Крим, головного управління внутрішніх справ міста Києва, головних управлінь і управлінь внутрішніх справ областей, міста Севастополя, відповідних органів на транспорті є водночас першими заступниками міністра, начальників головних управлінь, управлінь внутрішніх справ, які призначаються і звільняються з цих посад міністром внутрішніх справ України за поданням відповідно міністра, начальників головних управлінь, управлінь внутрішніх справ за погодженням з начальником Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України.

6. Начальники міських відділів і відділень по боротьбі з організованою злочинністю призначаються на посаду і звільняються з неї міністром внутрішніх справ Республіки Крим, начальниками головного управління внутрішніх справ міста Києва, головних управлінь і управлінь внутрішніх справ областей, міста Севастополя, відповідних органів на транспорті за погодженням з начальником Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України»;

з пункту 7 виключити слова «слідчі управління і відділи, начальники яких призначаються міністром внутрішніх справ України» та частину другу.

2. У статті 10:

у пункті 6 слова «начальників відділів по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю в Республіці Крим та областях» замінити словами «Голови Служби безпеки в Криму, начальника обласного управління Служби безпеки України»;

пункти 7 та 8 виключити.

3. У тексті Закону слова «Управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю» у відповідному відмінку замінити словами «Головне управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю» у відповідному відмінку.

4. Цей Закон набирає чинності з дня опублікування.

Президент України
Л.КРАВЧУК

м. Київ,
24 лютого 1994 року.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДОРОЖНЬОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ»

Верховна Рада України **постановляє:**

Внести до Закону України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., № 47, ст.648; 1993 р., № 2, ст.4) такі зміни:

1. У частині першій статті 4 цифри «0,8» замінити цифрами «1,2».

2. Друге речення частини першої статті 5 викласти в такій редакції: «Продаж зазначених матеріалів підприємствам і населенню, крім дизельного палива і мастил, що реалізуються сільськогосподарським підприємствам та селянським (фермерським) господарствам, провадиться за цінами, збільшеними на суму цього збору».

Президент України
Л.КРАВЧУК

м. Київ, 24 лютого 1994 року.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ПРО ПРОДОВЖЕННЯ ДІЇ ПУНКТУ 6 ПОСТАНОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ВІД 18 ГРУДНЯ 1990 РОКУ «ПРО ЗЕМЕЛЬНУ РЕФОРМУ»

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про форми власності на землю» Верховна Рада України **постановляє:**

Продовжити дію пункту 6 Постанови Верховної Ради України від 18 грудня 1990 року «Про земельну реформу» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., №10, ст.100) до 1 січня 1998 року.

Голова Верховної Ради України
І.ПЛЮЩ

м. Київ, 24 лютого 1994 року.

Вадим КРИЩЕНКО

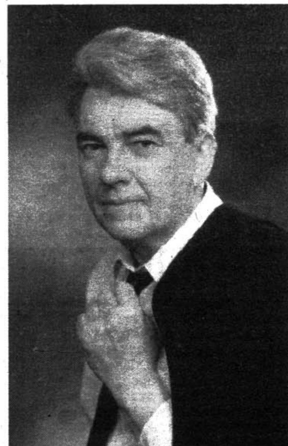
І ЗНОВУ Я ВОСКРЕСНУ

Тонкий поліфонічний лірик і один з найкращих, найщиріших нині поетів-піснярів — такою мені бачиться творча постать Вадима Крищенка в нашій літературі.

Якось тихо і непомітно, не вистоюючи в чергах за різними преміями та нагородами, він, однак, став улюбленим поетом для багатьох, а це, повірте мені, вдається одиницям.

Чого варта його пісня «Кришталеві чаші», яка воістину стала народною. Українське єство ніколи і ніде не зраджувало поета, що мені особисто дуже близьке в його творчості. Та що представляти митця, який і так добре знаний всіма... Скажу лише — вчитайтесь в поетичні рядки Вадима Крищенка, побудьте з ними хоч якусь мить наодинці, — і ви відчуєте, що його слово, його думка можуть перероджуватись в радість і гнів, можуть ставати трепетними і глибокими почуттями, які довго- довго залишаються в людському серці.

Юрій МУШКЕТИК

БОЛЮЧИЙ ВІРШ

Чого так грішного в душі багато? —
Кажу собі, звертаюся до вас.
Чого ми на шабаш зміняли свято
І все списали на жорстокий час?
Із тьми у тьму іде моя Вкраїна —
Чорнобилем осквернена земля.
Хто винен? Не дивімось так невинно,
Усе це споглядаючи здаля.
Не випускаймо пару, ніби з лазні
І не ховаймось за паркан юрби...
Хоч гірко — та ми всі нікчемні і блазні,
Ми досі переляканні раби.
Ми так болюче йшли, повзли до волі.
А де вона? Не бачу, бо пітьма...
Вождів усяких розвелось доволі,
Але пророка справжнього нема.
Та ми й не прагнем відшукать причину.
Хапай, бери — ось суть життя проста
І на хресті підступних слів і вчинків
Щодня ми розпинаємо Христа.
Та ні! — Ми щось таки іще умієм —
Пора вже змить вторинності тавро...
І України потаємну мрію
Здійма на хвилі страдницький Дніпро.

І ЗНОВУ Я ВОСКРЕСНУ

Перев'яжи душевним словом рану,
Що в серці від лихої суєти.
І все болюче, кляте і погане
Нехай закриють ніжності бинти.
Вертепний день і плаче, і сміється,
І точить зла покривлені ножі...
Зневірою моє пробите серце
Коханням вірним ти перев'яжи.
Перев'яжи мій біль поривом чесним,
До рани поклади з роси траву.
Перев'яжи... І знову я воскресну,
Для себе і для тебе оживу.

НЕСУ ТЕБЕ, НЕМОВ СВІЧУ

Несу тебе, немов свічу,
Щоб вгледів шлях крізь темні пасма.
Не суєчуся, не кричу,
Щоб та свіча в руках не згасла.
Мені ти розвидняєш ніч
І не даєш у тьмі упасти.
Хоч скільки навкруги облич
Насуплених та інтригастих.
Дивлюсь вперед, куди іти,
Щоб від гріха було подалі.
Ця свічка правди й доброти
Мене відводить од печалі.
Злий дух ударить по плечу,
Але від світла відлітає...
Несу тебе, немов свічу,
Що береже мене й спасає.

СТРІТЕННЯ

Весна й зима зустрілись тихо
Та ще зустрівся з ніччю день.
І рання всміхнена відлига
Вже засковзалась до людей.
Ми стрілись теж на цій дорозі,
Як та весна, як та зима.
Але сніжить ще і морозить —
У нас ще стрітення нема.

ШАНУЙМО ДЕНЬ

Шануймо день, дарований для праці,
Для мужності, для правди і добра.
Не прикладаймо вухо до овацій
І не вслухаймось, як бубнить жура.
Шануймо день, шануймо кожну днину,
Які жовтіють теж, як сіножать...
Медовість мальв і гіркоту полинну
Не біймось в нашій долі поєднать.
Шануймо день, що квітне малиново,
Здолавший ночі мариво густе.
А може пісню викресає слово,
А пісня та в любов переросте?
Шануймо день, бо він неповторимий —
Любім, радіймо, будьмо, як рідня.
Хоч будуть ще і осені і зими,
Та вже не буде нинішнього дня.

ВИГАДАЮ ДРУГА

Вигадаю літо, щоб зігрітись ним,
Вигадаю друга — буде побратим.
Зішкребу із долі пригорщу жалю —
З вигаданим другом мовчки розділю.
Сяду біля нього, підніму чоло
І забуду лихо, що колись було.
Простелю рушник я сокровенних слів...
Вигадаю друга, що в житті не стрів.

ЗНЕВІРА

Учора ти громив неправду й зло...
Слова, слова... неначе дим цигарки,
Бо нині вже ховаєшся за скло
Новенької своєї «іномарки».
Купився на наживочку просту.
І це тебе, здалось мені, не мучить.
Тепер стоїш, як мовлять, на посту
Своїх турбот, свого благополуччя.
А як народ, якому клявся ти,
Якого захистити нині треба?..
Та голос мій — як в діжку пустоти,
Не може долетіти вже до тебе.
За п'ятими дверима в тишині
Ти грієш довгождане владне крісло.
У серці, де притулок є брехні
Не віднайдеться місце правді. Тісно!
Зневіра вже на відстані сльози.

А вірити кому? — питають люд хором.
Таким як ти? — Ні, боже, упаси.
Такі, як ти — це наш одвічний сором.

УБОГІ І НЕВТІШНІ

Як сьогодні багато убогих —
Що їм дать у простягнуту руку?
До своєї гіркої тривоги
Додаю цю непізнану муку.
Як сьогодні багато невтішних —
Ні усмішки в очах, ні зорини,
І снують тротуарами пішки,
Наче тіні з живої картини.
Я питаю у неба, у Бога,
Я питаю у праведних й грішних:
Чи піднімуть Вкраїну убогі,
Чи утішать Вкраїну невтішні?

П'ЄМО, П'ЄМО

Напитися, щоб все було байдуже —
Цьому навчились ми уже давно.
А честь і гідність? — та вони не дуже
Потрібні нашій долі всеодно.
П'ємо, п'ємо — де треба і не треба
І, насмоктавшись тих зміїних чар,
Нащадкам залишаєм після себе
Свого похмілля гіркий перегар.

ПОЧУТТЯ

Моя душа зруйнована, мов Троя
Підступністю лихих брехливих слів.
А що зробити можу я з собою? —
Інакшим стати так і не зумів.
Жмуть почуття — у серці їх багато,
Як у сухому дереві вогню.
А ідеали?... Догора багаття
Й останні іскри сипле на стерню.

БО КАЖУТЬ РІДНІ ДІТОЧКИ...

Сто раз Вкраїну продавали
І однокровні і чужі.
Невже скоромний кусень сала
Вартіший пробліску душі?
Що, волі захотілось? — Нате!
Старцюйте — чулось вже не раз.
А в чому мати винувата,
Коли у діток негаразд?
І око в матері сльозиться,
І сила падає з руки,
Бо промовляють не чужинці,
Бо кажуть рідні діточки.

Анатолій Поливода:

«МЕНІ КАЗАЛИ: «ТИ — ГЛАДІАТОР»

Про нього писали чимало — і о тій порі, коли Анатолій захоплював своєю майстерною грою на баскетбольному майданчику, і пізніше, коли, зламаний недугою, опинився у гіркій самоті. Доля першого (разом з Сергієм Коваленком) українського олімпійського чемпіона з баскетболу, який виявився біля «розбитого корита», напевно викликала співчуття у багатьох людей, але реально, дієво допомогли лише кілька чоловік.

Одначе мізантропом він не став. Хоча й сьогодні, як колись, далекий від благополуччя, бідує й здоров'я, на жаль, йому не додалося. Та Анатолій не озлобився, не замкнувся, не втратив гострого інтересу до людей, до перипетій спорту, що хвилюють його ще дуже — вже як глядача, звичайно.

Наводячи уривки з монолога Анатолія Поливоди, записаного на магнітній плівці, ми тим самим усуваємо багато неточностей, що були мимовільно чи свідомо допущені тими, хто раніше розповідав про тяжку долю видатного спортсмена.

... Народився я у Єнакієвому, вже у школі не на жарт захопився спортом. Спочатку, щоправда, мені більше подобалися футбол й волейбол. Та коли подивився по телебаченню вроцлавський баскетбольний чемпіонат Європи, зрозумів, чим мені потрібно займатися. У 13 років вже вимахав я за 180 см, отже взяли охоче, й справи пішли наче непогано, перевели мене незабаром до Донецька. Там у 16 років уперше я зіграв проти київського «Будівельника».

І треба ж таке — знаменитий клуб запросив мене до свого складу! Потрапити до однієї команди з Ков'яновим, Гладуном, Баглеєм, іншими класними баскетболістами — це ж межа мрій і бажань. Та ще мені, юнакові, призначити платню у 120 крб.! Мав змогу й родині допомагати, адже треба було піднімати молодших брата й сестру.

Тренувався я старанно, грав «на всю котушку», дедалі частіше мене допускали до основного складу, а з 18 років був уже в збірній Союзу, спочатку у молодіжній, потім у дорослій. Навантаження витримував жахливі, але вони для мене не були тягарем, навпаки, радий був, що користь від мене є і клубові, і збірній.

Перший, як кажуть, «дзвіночок пролунав» років у двадцять — на тренуванні раптом звалив мене приступ тахікардії, пульс підстрибнув до 300 ударів. Подумав: випадковість, та й лікар наш сказав, що трохи я перестарався. Нічого в моєму спортивному режимі не змінилося, про майбутнє тоді я, звісно, думав мало, готовий був грати з ранку до ночі.

Проте ця сама «випадковість» дошкуляла мені дедалі частіше, приступи тахікардії траплялися й на іграх. Лікарі сяк-так прискорене серцебиття знімали, та до серйозного лікування не вдалися, вважаючи, можливо, що молодий організм справиться самотужки.

А головне, я був уже «в основі» збірної, був їй потрібен, та й у «Будівельнику» вийшов на перші ролі, тренери й слухати не хотіли про якісь там тривалі обстеження, не кажучи вже про систематичне лікування. Тим паче і сам я на тому не наполягав. Коли б знати...

Після одного з чергових приступів наставник збірної Союзу Гомельський Олександр Якович сказав мені, що я, мовляв, маю бути завжди в строю, як гладіатор на арені. Тобі, мовляв, не за те платять, щоб ухилятися, а за те, щоб справу робив. І, будь ласка, відпрацьовуй. Найцікавіше, що я тоді був з ним цілком згодний.

Візитна картка

Народився 29.5 1947 р. ЗМС (1971). Центровий баскетбольної збірної СРСР, збірної України й клубу «Будівельник». Олімпійський чемпіон (1972), бронзовий призер Ігор (1968). У двох олімпійських турнірах зіграв 17 матчів і приніс команді 179 очок. Чемпіон світу 1967 року. Чемпіон Європи 1967, 1969, 1971 років. Чемпіон Спартакіади народів СРСР 1967 року.

І наступник Гомельського в збірній Кондрашин Володимир Петрович дотримував тієї ж політики, хоча на мюнхенську Олімпіаду в 72-му я вже не міг з командою летіти — поїздом їхав, у літаку через перепад тиску тахікардія враз мене скручувала. Що лікарі казали? Для лікарів тоді тренер був головним начальником, його діагноз мав вирішальне значення.

А я був щасливий після сенсаційної нашої перемоги в Мюнхені, так нею пишався, що готовий був хоч на кожній грі збірної і клубу терпіти біль і ядуху. Не хотів я повірити, що присуджений до відлучення від спорту — поки що мене випускали на майданчик.

Проте у тому ж таки 72-му довелося сказати баскетболу «прощавай». За іронією долі сталося це у Донецьку, де розпочиналася моя спортивна кар'єра. Приїхав я туди, і жорсткий приступ звалив з ніг.

Потім, до речі, про мою хворобу писали різне — «радикуліт замучив», «застаріла травма спини підвела»... Правду знав багато хто, та як було в підцензурній пресі розповісти, що Поливода з юнацьких років страждав на тахікардію? Адже тоді довелося б пояснювати, чому мене в збірній і клубі тримали, чому начхати було на здоров'я спортсмена тренерам, лікарям, спортначальникам... Не можна було кинути таку тінь на бездоганний наш спорт з його високими ідеалами!

Загалом, у 25 років залишився я без здоров'я, без професії і практично без засобів до існування. Щоправда, ще близько року одержував я з Москви, із Спорткомітету, стипендію в 300 карбованців, але потім просто на мілині опинився. Та ще й особисте життя не склалося, довелося квартиру з дружиною розмінювати (між іншим, шість років на те пішло). Машина, дякувати Богові, була старенька вже 21-а «Волга», в ній і ночувати інколи доводилося — це за мого зросту та постійних приступів.

Та, головне, баскетбол не дав мені справжньої освіти здобути, тренування й ігри часу на іспити-заліки не залишали, за чим я, на жаль, через молоді літа особливо не жалкував, а напоумити було нікому.

Тепер довелося «у рекордно короткі терміни» надолужувати прогаяне. Спасибі велике, що Київський інфіз пішов назустріч, вдалося мені за три роки пройти п'ятирічний курс наук.

Готуватися частісінько доводилося у лікарні Стражеска, звідки в 73—74 роках я не вилазив. Тамтешні фахівці від душі лікували, але вилікувати не обіцяли — потрібна була операція, котру в нас робити не вміли.

Одержав я в 75-му диплом, однак влаштуватися на роботу не міг довго. Виявилося, що не дуже-то й потрібен комусь у Києві екс-баскетболіст з золотою олімпійською та іншими медалями. Пішов до «Авангарду», спорттовариства, що так пишалося своїм клубом «Будівельник», але голова ДСТ Клопов Іван Іванович, хоча й дуже співчував, допомогти чомусь не зміг. Аналогічно скінчилися й візити до республіканського спорткомітету.

Коли зовсім вже зажурився, порадили мені до Бориса Баули звернутися, до міського спорткомітету. Ось він не став даремно бідкатися над життям Поливоди, що невдало склалося, зателефонував до вузівських кафедр фізвиховання — і порекомендував мене до університету. Де я й відслужив рівно 10 років, ставши насамкінець старшим викладачем з окладом аж у 180 карбованців.

Хвороба весь цей час давалася взнаки, у 85-му прочув, що в Литві є хірург, який робить необхідні у моєму випадку операції. Я вирушив до Каунаса, і професор Бредікіс поклав мене на операційний стіл. Спочатку стало легше, але потім знову тахікардія загострилася, а вдаватися до другої операції, як наполягали фахівці, я вже не зміг. Просто не було на що знову їхати до Каунаса.

Коротше, у 85-му одержав я другу групу інвалідності. Самі розумієте, як можна було існувати на належну в таких випадках пенсію. Спроба повернутися до праці не вдалася — на рідній університетській кафедрі запропонували мені після операції посаду... лаборанта. Хоча й вдалося б, не виключено, потрапити до книги Гіннесса (олімпійський чемпіон працює лаборантом!), а на таке приниження піти не схотів. З тих же причин зараз відмовився від допомоги (200 тисяч карбованців на квартал) Фонду ветеранів спорту МАФІС, який очолює Юрій Стеценко.

Не кажу, що про мене вже зовсім забули. Були люди, які мені допомагали. Скажімо, Воскресенський Борис

Михайлович, директор готелю «Спорт» пару років тому вивів мене на міліцейського начальника, котрий, на відміну від своїх колег, погодився мене вислухати, після чого відразу відпало одне зовсім безглузде, але таке, що загрожувало мені великими неприємностями, звинувачення.

Або ось Григорій Григорович Єфіменко, колишній міністр вищої освіти. Надзвичайно зайнятий чоловік, а часу не пошкодував, щоб домогтися для мене як інваліда і ветерана спорту виділення автомашини. Вже вісім років їжджу цьому «Жигульонку», але без нього я й пересуватися б не зміг — адже трамвай або автобус не для мене.

Мабуть, багато кому з нинішніх атлетів і чемпіонів обставини мого життя здаватимуться, як то кажуть, фрагментом далекого минулого. Та живу я з дружиною і маленькою дитиною хоча й в однокімнатній квартирі, але ж не на відлюдному острові, маю відомості, що у декого з інших ветеранів спорту справи теж далекі від благополуччя. Тож, можливо, хоч приклад Поливоди спонукає «вершителів спортивних доль» — керівників клубів, команд, спорттоваристств — більше піклуватися про здоров'я нинішніх атлетів, про те, щоб життя їхнє склалося нормально після того, як підуть зі спорту?!

...На соціальний захист, безперечно, заслуговують усі, хто чесно працював на благо суспільства. І вже ніяк не меншою мірою — люди, які віддавали себе спорту без останку, атлети, яким аплодували стадіони, чемпіони, які приносили славу своїй країні. А повернути «борги наші», зокрема Анатолію Поливоді, не пізно і сьогодні. Хоча він на це й не натякає.

Олександр БАШКАТОВ,
Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Віктор СТАНКЕВИЧ, журналіст

З першого разу влучили в «десятку»

Міні-футбол

В Об'єднаних Арабських Еміратах пройшов великий турнір з міні-футболу «Катара-94», в якому змагалися національні збірні 16 країн з різних континентів. Уперше в таких змаганнях (а вони, до речі, традиційні) взяли участь і українські спортсмени. Нашу збірну створено на базі володаря Кубка України — клубу «Ніке» (Дніпропетровськ). Її очолив дніпропетровський тренер Олександр Лизовенко. Що ж, виступ збірної України став головною сенсацією. Але про все по порядку. Спочатку команди грали в чотирьох підгрупах. У стартовому поєдинку українці розгромили збірну Марокко — 9:1 (п'ять м'ячів ще в першому таймі на свій рахунок записав Яценко). Потім наші поступилися команді Ірану — 1:3. Та слід врахувати, що іранські футболісти — бронзові призери останнього чемпіонату світу. То була єдина поразка дебютанта. Надалі він крокував до підсумкового успіху упевнено і переконливо.

Перемігши збірну Єгипту — 5:0, збірна України посіла друге місце в підгрупі і вийшла до чвертьфіналу. Там узяла гору над командою Сенегалу — 5:1, у півфіналі переграла збірну ОАЕ — 5:0. Нарешті, фінал: Україна — Єгипет — 3:1.

Наші футболісти отримали красивий приз і запрошення приїхати на чергові змагання. Сергій Усаковський з київського клубу «СКІФ-Сілекс» став найкращим бомбардиром змагання, провівши 8 м'ячів.

— Наш виступ залишив найкраще враження і в організаторів, і в суперників, і в болільників, — розповідає президент Асоціації міні-футболу України Геннадій Лисенчук. — Гадаю, український міні-футбол на вірному шляху. Уже незабаром національній збірній доведеться вступити в боротьбу за путівку на чемпіонат світу. Хочеться вірити, що цей перший іспит складемо успішно...

Юрій ЛУКАНОВ (УНІАН, спеціально для «Голосу України»)

ЧЕТВЕРТА ХВИЛЯ:

ВЕЛИКА ВТЕЧА ЧИ ЦИВІЛІЗОВАНИЙ ВІД'ЇЗД?*

Як жити?

Наші земляки не були б самими собою, якби жили тільки зі своєї праці. Ось прес-реліз поліцейського управління Торонто за 4 серпня 1993 року, що його надрукувала «Україна і світ»:«Михайло Бобрик, тридцять років, проживає за адресою 40 High Park Ave, заарештований за вимагання грошей. Поіменована вище особа була заарештована 3-го серпня за здирство, погрозу із застосуванням зброї, володіння забороненою законом зброєю, а також за погрозу вбивства третього ступеня. Він є членом групи людей з України, котрі займалися вимаганням грошей від новоприбулих з-поміж української і російської громади. Вони входили у контакт з жертвою, вимагали від неї гроші і загрожували їй фізичною розправою або вбивством її самої чи когось із членів її родини (як стало мені відомо, вони обіцяли розправитися навіть з родичами, котрі лишилися в Україні або в Росії — **Ю.Л.**). У деяких випадках члени родини такої жертви були вимушені повернутися в Україну». На закінчення прес-релізу поліція просила звертатися до неї всіх, хто зазнає переслідувань.

Утім, такий серйозний злочин — чи не єдиний випадок серед українців. Як повідав виконавчий директор Канадсько-Українеької імміграційної служби Євген Дувалко, частіше наших земляків ловлять на дрібних крадіжках у магазинах. Але все одно таке буває вряди-годи. Судячи з усього, до створення у Канаді «української мафії» ще далеко. Серед українців трапляються просто більші або менші порушники закону, та й то не так часто. Коли вам усе ж таки пощастило отримати дозвіл на проживання і працю, ваші проблеми аж ніяк не вичерпуються. Ви опинилися в іншій країні, де відмінні від вашої Батьківщини традиції, звичаї, психологія людей тощо. Адаптуватися до них буває надзвичайно тяжко. Настоятель православного собору Святої Софії з Монреаля отець Ігор Куташ вважає, що в Україні люди живуть багато відкритіше, ніж у Канаді. І українці, прибувши до Канади, часто відчувають дискомфорт від того, що не можна, наприклад, прийти в гості до знайомих без попередньої домовленості. Це в Канаді вважається за поганий тон.

Для інтелігенції питання «Ким бути?» — далеко не другорядне. Без цілком вільного володіння англійською або французькою мовою інтелектуальну працю дістати неможливо. А вивчити її належно, коли вам, скажімо, тридцять п'ять-сорок і у вас сім'я, дуже тяжко. Мені розповідали про інтелігентну родину зі Львова. Обоє працюють у ресторації Future Bacery. Він протирає столи, а вона миє посуд. Працюють по дванадцять годин на добу. Виходять щосуботи і щонеділі, бо за ці дні платять більше. За кілька років подружжя вже купило будинок. Здавалося б, усе гаразд. «Це тільки здається, що проміняти інтелектуальну роботу на миття посуду дуже легко, аби тільки гроші платили, — казала колишня одеситка Світлана Вишталенко. — Бо коли ви його миєте, а решта освічених — ні, то через два місяці це стає нестерпним.» Сама Світлана навчається, як у нас сказали б, в аспірантурі, але про досвід миття посуду знає від знайомих. Невизначеність ситуації змушує багатьох одружених людей залишати свої половини вдома. Наприклад, Олег Сокирко не бачив дружину з 1990 року. Торік у нього помер батько, а він не міг поїхати на похорон. Дружина Бориса Гладкого побула в Канаді трохи, їй тут не сподобалося, вона і повернулася назад.

Одне слово, психологічний дискомфорт супроводжує новоприбулих протягом тривалого періоду.

Українська діаспора не проти свого поповнення

Українська діаспора в Канаді зацікавлена в поповненні. Колишній член Кабінету міністрів канадської провінції Альберта Біл Дячук зробив політичну заяву, згідно з якою питання збільшення імміграції українців до Канади має стати вимогою, котру українська громада висунула б перед політиками під час торішньої передвиборчої кампанії. Таку саму думку висловив у розмові зі мною і президент Канадсько-Української імміграційної служби з Торонто Богдан Микитюк. На його думку, українській громаді потрібно десять тисяч нових іммігрантів щороку. Такої ж точки зору дотримується і професор Торонтського університету Данило Гусар-Струк: «Я усвідомлюю, що сюди приїде імміграція, котра матиме переважно економічний характер, — сказав він, — але нас це не лякає». Ще один професор Торонтського університету Максим Тарнавський вважає, що за рахунок еміграції Україна не розв'яже всіх своїх проблем, але діаспора була б зацікавлена у відродженні української мови.

Така зацікавленість пояснюється дуже просто: згідно з переписом у Канаді 1971 року 150 тисяч осіб заявили, що вони розмовляють по-українському. За двадцять років ця кількість зменшилася до 50 тисяч. «У Канаді вже є невеселий приклад балтійських народів, — каже президент Канадсько-Української імміграційної служби з Торонто Богдан Микитюк, — з ними тепер ніхто не рахується ні в політичному, ні в економічному сенсі. Я би дуже не хотів, щоби таке сталося з українською спільнотою». Богдан Микитюк вважає, що кількість українців у Канаді не така велика, як це люблять, за його словами, подавати провідники української громади у цій країні. На думку Микитюка, «розрекламовану цифру в один мільйон слід зменшити принаймні до двохсот тисяч». Щороку до Канади іммігрує близько 250 тисяч громадян з інших країн світу. Українці серед них становлять мізерну частку. Канадсько-Українська імміграційна служба з Торонто ставила торік перед тодішнім урядом питання про збільшення числа іммігрантів з України. Але дістала відмову. До сторіччя початку переселення українців до Канади громада хотіла перевезти з України сто селянських сімей, щоб вони працювали на українських фермах Канади. Але уряд і тут не пішов назустріч. Рівень імміграції з тої чи іншої країни залежить, зокрема, від кількості працівників у імміграційній службі, що діє при кожному канадському посольстві. У Києві таку службу відкрито наприкінці позаминулого року. Туди можна звернутися — і це ще один шлях до імміграції в Канаду — з відповідною заявою. Рішення — надавати чи не надавати канадську візу? — приймають за результатами співбесіди, під час якої той, хто бажає переїхати до Канади, відповідаючи на запитання працівника імміграційної служби, отримує відповідну кількість балів. Якщо балів набрано достатню кількість, прохачеві видають візу. Значення мають вік, стан здоров'я, знання англійської або французької мови, і, звичайно, Канада віддає перевагу представникам тих професій, котрих бракує нині в країні. Але за словами Богдана Микитюка, канадська імміграційна служба в Україні здатна пропустити близько тисячі осіб за рік. Такий обсяг імміграції діаспору аж ніяк не влаштовує. Проте розв'язати цю проблему в уряді їй поки що не вдається.

Прибульці з України подобаються в діаспорі не всім

Ідею збільшення української діаспори в Канаді підтримують далеко не всі.Це пояснюється, ймовірно, тими проблемами, котрі постали між новим і попередніми поколіннями імміграції.

Коли щиро побалакати з українцями, котрі або народилися у Канаді, або давно виїхали, то почути можна приблизно таке. Тепер з України приїздять самі ледарі, які сідають на шию до канадських родичів і вимагають, щоби їм купували одяг, відеомагнітофони, програвачі компактдисків тощо. Працювати вони не хочуть. А якщо стають до праці, то неодмінно прагнуть обдурити роботодавця. Крім того, вони невиховані, не вміють правильно поводитися і не миються щодня. І хочуть мати все одразу — автомобіль, хату й інші матеріальні цінності, на які попередні покоління так тяжко працювали.

А коли попитати представників нової хвилі, то звинувачення будуть такого характеру. Ми їх в Україні так щиро приймали, як рідних, а вони нас тримають мало не на хлібі й воді. Вони лицемірні, пліткують за спиною, а наші слова можуть перекрутити так, що вони набувають протилежного змісту. Коли з'ясовується, що люди з України освіченіші за них, то це спричиняє не повагу, а шалене роздратування і бажання принизити. Палець об палець не вдарили, щоб допомогти нам влаштуватися у Канаді. А якщо й допоможуть на цент, то вимагають, щоби їм дякували на сто доларів.

У чому ж причина проблем?

Українська діаспора відрізняється від діаспор інших народів тим, що вона не мала повнокровних зв'язків з Батьківщиною. Вона існувала не лише в географічній, а й у культурній, політичний і навіть у родинній ізоляції від рідного краю. Мало того, в Україні комуністична пропаганда змальовувала образ діаспори як якоїсь ворожої сили, котра бажає лиха українському народові. Але попри це діаспора жила Україною, діаспора виховувала дітей на українських ідеях, діаспора плекала мрію про незалежну Україну. Напередодні референдуму про незалежність України в українських церквах Канади було людно, як ніколи. За словами журналістки Ярини Драбини, котра мешкає у Монреалі, звідти виходила якась дивовижна енергія, люди молилися, щоби Бог послав нарешті Україні волю. І коли Україна здобула незалежність, то це для діаспори було величезне свято і водночас... значне розчарування. Розчарування викликали оті українці, які або відвідували в Канаді родичів, або іммігрували до цієї країни. Річ у тім, що образ українця, котрий діаспора, не маючи повнокровних зв'язків з Батьківщиною, роками вимальовувала у своїй уяві, дуже відрізнявся від реальності. І річ не в тому, що реальність неодмінно гірша. Вона просто інакша. І багато хто в діаспорі не готовий її сприймати.

З другого боку, є певне розчарування у представників нової хвилі. В останні десять-п'ятнадцять років свого існування комуністична пропаганда у Радянському Союзі вочевидь пробуксовувала. Хіба що несосвітенний дурень вірив байкам про те, що на Заході добре живеться самим буржуям-мільйонерам, а решта народу, мовляв, перебуває в ярмі капіталістичного гноблення. Але недовіра до всіх цих побрехеньок ще не означала об'єктивного сприйняття. Через брак правдивої інформації в уявленні пересічної людини вимальовується картина цілковито протилежна тій, котру описували компартійні газети. Здавалося, що в розвинених країнах живуть самі багачі, а долари там на деревах ростуть. Що злиденнішим ставало українське життя, то пишнішими уявлялися картини Заходу. А коли українці в Україні на власні очі побачили тих, про кого вони раніше могли читати як про буржуазних націоналістів, вони усвідомили, що за кордоном чимала діаспора, яка до того ж не бідна. Тим, хто вирішив емігрувати, уявлялося, що заокеанські земляки зустрінуть їх з розпростертими обіймами — одноплемінники все ж таки! — допоможуть їм влаштуватися на добре оплачувану роботу, і матимуть вони і автомобілі, і хати, і чого тільки душа забажає.

Але і в цьому разі дійсність, як з'ясувалося, відмінна від уявленої. Добре оплачувану роботу в Канаді знайти не так легко, особливо без знання англійської чи французької мови, особливо в період теперішнього економічного спаду. Українці за кордоном, з'ясувалося, багатії лише порівняно з українцями в Україні. А в Канаді ж переважна більшість з них є громадянами середньої руки і, хоча й готова допомагати матеріально страдденним в Україні, але аж ніяк не може розкидатися тисячами для новоприбулих. Крім того, українці в Канаді не є найвпливовішою політичною силою і не можуть граючись розв'язувати імміграційні проблеми.

Емігранти чи зрадники Батьківщини?

Хоча сьогоднішні причини еміграції з України не відрізняються від колишніх, але все ж певна відмінність є: попередні покоління залишали Батьківщину, котра перебувала під владою чужинців, а тепер українці мають власну державу. Об'єктивно держава ця дуже зацікавлена у кваліфікованих, працьовитих, патріотичних кадрах. Але цей теоретичний постулат розбивається об жорстоку реальність: у той час, коли політики продовжують балакати про розбудову держави, український народ перебуває на межі злиднів. В Оттаві я обговорював цю проблему з тодішнім послом України в Канаді Левком Лук'яненком. «Я вважаю, — сказав він, — що коли на Батьківщині тяжко, то треба все зробити, щоб було краще. Я проти того, щоб люди виїжджали. Є два підходи до цієї проблеми: політико-правовий і емоційний. Як людина послідовно демократичних поглядів я не можу домагатися заборонити еміграції, бо це суперечить правам людини. Але тепер з України виїжджають люди, які шукають красивого життя. Отож, вони люблять не Україну. Вони люблять багатство і красиве життя».

Можна зрозуміти розпач Левка Григоровича, який відсидів півжиття за боротьбу за незалежність України. Бо коли вона стала незалежною, то чимало її громадян виявилися не готовими на таку самопожертву, а намагаються дременути з неї. Точка зору, близька до Лук'яненкової, дуже розповсюджена в Україні. Воно нібито й справді непатріотично: їхати з уже незалежної України. Але чи можна уявити, щоби хтось, приміром, в Англії так висловився про англійця, котрий вирішив емігрувати? Або в Польщі про поляка? Або в Японії про японця? Таке звинувачення було б дуже дивне, чи не так? Дуже показово, що не так давно такі речі культивувалися в Радянському Союзі. Тих, хто їхав з нього, комуністична пропаганда називала не більше не менше як «зрадниками Батьківщини». Очевидно, державна незалежність вкрай потрібна нації, щоб зберегти себе і не виродитися. З другого боку, не треба ставитися до незалежності як до ікони, на яку треба молитися. І якщо ті чи ті громадяни України хочуть виїхати з неї, то засуджувати їх навіть морально навряд чи виправдано. А особливо за тої жахливої економічної ситуації, котру нині спостерігаємо в Україні.

Еміграція з України — процес об'єктивний. І не лише через тяжкий економічний стан, а й через те, що переїзди з однієї країни до іншої є нормою цивілізованого життя. Про це свідчить хоча б такий факт: за даними статистичного щорічника «Canadian Global Flmanac» у період з 1980 по 1989 рік найбільшу кількість серед європейських іммігрантів до Канади становили громадяни вельми благополучної Англії. А з України люди, крім того, виїжджають через жахливу економічну ситуацію.

Але представники сьогоднішньої ще кволої хвилі української еміграції з України завтра можуть звестися на ноги і мати вплив у різних сферах життя країн, де вони мешкають. І було б нерозумно у майбутньому не спрямувати можливості цих людей на користь Україні. для цього треба, щоб Україна не забувала про них і ні в якому разі не ставила питання так, що, отримавши громадянство іншої країни, вони стали іноземцями і ледь не зрадниками Батьківщини.

Дуже показовий щодо цього приклад Польщі. Вона так чи інакше підтримувала контакти з тими, хто залишив країну. Поляки, навіть якщо вони змінили громадянство, можуть розраховувати на допомогу і підтримку польських посольств. І нині відбувається вельми позитивний процес, коли вихідці з Польщі, заробивши гроші на Заході, вкладають їх у польську економіку. Хіба ж програє від цього Польща?

Хіба програла Україна від того, що за її межами є величезна група співвітчизників? Приміром, побутує усталена думка, що Канада ніколи так скоро не визнала б українську незалежність, якби не така кількість українців у цій державі. В усіх країнах, де мешкають наші співвітчизники, громада допомогла створити посольства, допомогла встановити контакти з впливовими політичними діячами і взагалі сприяла виходові України на міжнародну арену. Те, що Україна не зуміла скористатися з цього достатньою мірою, — вина не діаспори.

Якби український уряд виробив розумну, гнучку політику щодо еміграції, він не дозволив би перетворювати цей процес на панічну втечу, змінімізував би можливу шкоду від цього (наприклад, протистояв відпливові умів). І домігся б полегшення внутріукраїнських проблем. Сьогодні очевидно, що з катастрофічно великим безробіттям, яке насувається, Україна не впорається своїми силами. Можна було б домовитися з певними країнами про підготовку представників потрібних їм професій, і готувати їх у нас, а потім відправляти за кордон. Член Ради директорів Канадсько-Української імміграційної служби з Торонто Валентина Курилів навела приклад Філіппін, котрі готують для Канади представників певних професій з числа своїх громадян. «Якби були укладені договори з іншими державами, — вважає Левко Лук'яненко, — щоби українці могли заробити там грошей і повернулися, збагачені досвідом». Ймовірно, це теж один з можливих варіантів.

Одне слово, у будь-якому разі цю проблему потрібно осмислювати і розв'язувати. Інакше наш час може увійти в історію не лише здобуттям державної незалежності України, а й великою втечею українців. А втеча з рідної землі може стати для нації смертельною.

Монреаль — Оттава — Торонто — Київ.

*** Закінчення. Початок у «Голосі України» за 19 березня ц. р.**

Доля материнська

Яків ГАЛЬЧЕНКО, «Голос України»

ПРОСТО МАРІЇ

Понад 60 років одна з них шукає свого Мишка, а більш як десять останніх — жде звісточки від М.Горбачова

— Та то неправду пишуть газети, неправду, — енергійно замахала старенька руками й уся аж загорілася, — я його мати! — майже прокричала й витерла сльози, що враз покотилися по щоках.

МАРІЇ ПАВЛІВНІ — вже 85. Але коли починає говорити, очі немов засвічуються. Жваві рухи рук, емоційність омолоджують її, захоплюють, і хочеться слухати, слухати й дивитися в добре обличчя цієї стражденної жінки.

... Про те, що в селищі Дмитрівці Чернігівської області живе рідна мати М.Горбачова, я чув давно, ще коли Михайло Сергійович був при владі. І цю неймовірну новину вимовляли тоді пошепки.

Торік у грудні завітав до дядька в гостину, маючи твердий намір зустрітися з нею. Була неділя, селищна Рада — на замку. Щоб не розпитувати на вулиці кожного зустрічного, на всяк випадок поцікавився у дядька, чи він часом не знає, де живе та жінка, що видає себе за матір Горбачова. На моє велике здивування, далекий від політики, не схильний до всіляких солодкувато-солоненьких сенсацій, Костянтин Іванович гордо відповів: «Пішли, проведу тебе...»

До хати одразу не потрапив. Скільки не стукав і в двері, і у вікно — тиша. Невже не встиг?.. Та здогадлива сусідка, поцікавившись, хто й чого прийшов, загадково усміхаючись, сказала: «Вони вам не відчинять. Зараз я піду до них, а потім покличу вас».

Моє здивування швидко розвіялося. «Боїмося ми нині відчинити чужим людям, — майже в один голос пояснювали Марія Павлівна і її дочка Катерина Олександрівна. — Тепер таке про нього говорять...»

Кого й чого вони бояться? І взагалі: чи варто їм боятися кого завгодно з недоброзичливців чи відвертих ворогів колишнього генсека і екс-президента, коли ніхто ще, мабуть, не повірив її твердженням, що вона — його мати.

... У 1933 році голодівка погнала її на заробітки до Донбасу. Взяла з собою доньку, а меншенького Мишка лишила з мамою в селі Гайвороні на Чернігівщині. Та невдовзі навідався туди брат Марії Павлівни. Подивився на племінника, на те, в якій злиденності живе хлопчик, і вирішив забрати його з собою аж до Казахстану. Родичів і односельців запевнив: «Я виведу його в люди!»

Ледь не розірвалося материнське серце, коли дізналася. Потім трохи заспокоїлася, може, й справді Мишкові там буде краще. Років через два, заощадивши грошей, вирішила провідати сина. «Де мій Мишко?» — схвильовано запитала брата. Той зніяковів, відвів убік очі: «Я віддав його до інтернату», — пробуркотів.

У названому братом інтернаті Михайла Олександровича Єрмоленка не виявилося... Куди не зверталася, відповідь надходила одна й та сама: «В інтернаті такого немає й не було». Скільки передумала, перестраждала безсонними ночами, скільки виплакала сліз, та ні про сина, ні від його самого — жодної звісточки. Потім війна, де його, малого, було шукати... Час, здається, згасив, утамував її біль.

А ось побачила Михайла Горбачова на екрані телевізора, завмерла: «Та ось же, ось мій синочок... Це він, він, мій Мишко! Божечку рідненький, нарешті знайшовся!» — вигукнула за хвильку радісно.

Тоді саме транслювали засідання XXУП з'їзду КПРС... І заскніло знову материнське серце. Наважилася написати йому, таки великій тоді людині. Відповіді не було. Вдруге, втретє... Мовчання. Саме в той час (треба ж такому бути) працювала в райкомі партії, чистоту там наводила. Поділилася довірливо своєю новиною з одним, другим. Сахаються, бояться давати поради, допомагати. Вирішила писати. Після тих численних листів заїжджало до неї кілька чорних «Волг». Розповідала, сподівалася на сприяння. Марно.

Та кілька років тому завітав до неї несподіваний гість. Уже немолодий чоловік з дружиною, дитиною. Переконував: «Я і є ваш Михайло». Вона сумнівалася, сподівалася, що, може, все-таки дізнається правду про рідного сина. Та вже наступного дня гостя «видала» дружина: назвала чоловіка Віктором... І коли той самозванець поїхав, довідалася: за чаркою він казав одному з односельців: «Я ніхто для неї. Приїхав, щоб заспокоїлася нарешті».

Щоб заспокоїлася, замовкла? Приїжджав, мабуть, не за власним бажанням. Тоді за чиїм велінням? З Москви прислали? Чи брат умовив? То й досі — загадка.

— На яких же підставах ви вважаєте Михайла Сергійовича за свого сина, що скільки років через те побиваєтеся? — запитав обережно Марію Павлівну.

— Найперше, що впало мені в очі, — це родима пляма на голові, — почала збуджено пояснювати. — Коли мила хлопчикові голівку, завжди бачила її під волоссячком.

Потім Марія Павлівна показала фото хлопчика в пілотці.

— Цю фотокартку брат передав. Таким був Мишко в інтернаті, але, мабуть, не в тому, де я його шукала. Подивіться-но, які вони схожі, — кивнула на стіну, де висить великий портрет Михайла Сергійовича... І почала згадувати:

— Він, знаєте, був якийсь не за роками розумний. Усі в селі казали: «Твій Мишко, коли скаже щось, наче старий»..

— А що ви йому сказали б, якби зустрілися, коли він був біля керма держави?

Вона спалахнула, мимоволі стиснула кулака і, не замислюючись, відповіла:

— Я йому написала або сказала б: «Дивись мені, Мишо, роби все так, щоб людям було добре...»

А за хвилину додала: «Я йому таке написала б, що він знав би...»

Повернувшись до Києва, не одразу взявся писати про почуте від цієї жінки — вагався. А тут газети саме почали публікувати історію про те, як експрезидент Горбачов намагається повернути будинок його матері Марії Пантеліївни в станиці Привільне Ставропольського краю, проданий братом.

То де ж правда? І ось я знову в Дмитрівці, у Марії Павлівни. З Фонду Горбачова, куди вона надіслала листа ще перед першою зустріччю, відповіді немає.

— Мабуть, не дійшов до нього, — відповіла. У її голосі був смуток.

Згадалося, як вона твердила минулого разу: «Та мені від нього нічого не потрібно. Хоча б слівце лише написав мені, і я пожила б іще років двадцять, пташкою літала б від радості...»

— Це він, негідник, завіз, продав, мабуть, мого сина, — обурювалась на адресу брата, котрий і досі тримає таємницю і з котрим уже стільки років не спілкується.

Ось така дивна історія. Прояснити її міг би, вочевидь, і Михайло Сергійович який колись сам казав про чернігівське родинне коріння. Та він чомусь уперто мовчить. Пояснень цього може бути багато. Але то його особиста справа. А для Марії Павлівни, як на мене, найважливіше одержати відповідь, де ж усе-таки подівся її Мишко? Її маленький Мишко, якого рідний брат забрав у неї і завіз невідь-куди...

А може, вона все ж таки прожила б ще років з двадцять. Дай Боже хоч на схилі літ дізнатися їй правду. Хай гірку, неприємну, болячу, але правду.

Дмитрівка
Чернігівської області.

Дайджест

Анатолій КОВРИГІН

ОХ, МІЙ ЛЮБИЙ АВГУСТИНЕ,

або Пригоди Жириновського у Відні

НЕ ЗНАЮ, чи чув колись Володимир Жириновський стару австрійську пісеньку про Августина, який полюбляв вино й жінок. Але кілька запізнілих повідомлень преси, до речі вельми суперечливих у деталях, хоча вони й збігаються у головному, мимоволі змушують згадати цю пісеньку...

Версій про те, як провів різдвяну ніч «Адольфович» (а саме так охрестила західна преса лідера ЛДПР), є декілька. Першу й найбільш пікантну повідала скандально відома німецька газета «Більд». Саме вона видрукувала на першій сторінці під аршинним заголовком одкровення 21-річної «російської танцівниці Єви». За її словами, тієї пам'ятної ночі вона стала «сексуальною рабою російського Гітлера», і після цього її охоплює страх за своє майбутнє.

Серед своїх соратниць по професії Єва має репутацію людини, котра багата на уяву й може дуже хвастонути. Принаймні її розповідь про те, що за сім місяців свого перебування на Заході вона заробила великі гроші й купила собі за 100 тисяч доларів двокімнатну квартиру в Москві з видом на Кремль, викликає навіть у необізнаних у путанських справах серйозні сумніви.

Та хоч би як там було, Єва з Відня щезла й тепер мешкає у Бонні. На запитання своєї колишньої подружки про те, на які кошти вона існує, відповіла, що, крім доларів, є речі й важливіші — наприклад, політика. Та й теперішній її покровитель — «оонівський дипломат» — не дасть загинути. В усякому разі до бару «Анжеліка», де вона ввійшла у прямий контакт з паном Жириновським, повертатися Єва не збирається.

Вищевикладену історію поспішила спростувати віденська бульварна газета «Нойє-кроненцайтунг». Згідно з даними, зібраними її всюдисущими репортерами, бар «Анжеліка» у Відні справді є. І там справді донедавна працювала російська Єва. Але факт її «любовної афери» з Жириновським газета заперечує.

Тут справу подають так. 24 грудня близько 23-ї години в барі пролунав телефонний дзвінок. У короткій розмові було повідомлено, що скоро туди прибуде «російський мільйонер» зі своїм почтом.

Двох російськомовних дівчат треба тримати напоготові. «Вони мають бути привітні, бо гість дуже швидко впадає у гнів», — сказали телефоном. За припущенням «Кронен», телефонували до бару «Анжеліка» представники австрійської держполіції — служби, що займається як забезпеченням безпеки високих іноземних гостей, так і наглядом за підозрілими й неблагонадійними особами. Саме вони взяли Жириновського і його почт під опіку тієї миті, як він ступив на австрійську землю в аеропорту Швехат, й ні на хвилину не випускали його з поля зору, доки він не покинув територію Австрійської Республіки.

Отже, за п'ятнадцять хвилин опівночі перед «Анжелікою» загальмували два лімузини. З першого — таксі — вийшли Володимир Вольфович та четверо його охоронців і друзів. З другого — службового «мерседеса» — два співробітники держполіції. Всі семеро ввійшли до бару. До столика, де розмістився «російський мільйонер», було запрошено двох його співвітчизниць — Катю й Іру. А що стосується Єви, то вона сиділа біля шинквасу, не перекинувшись жодним словом з російським думовцем.

За декілька хвилин уся компанія знову звелася й попрямувала до виходу. До згаданої сімки приєдналися Катя, Іра, але не Єва. В цьому складі й прибули до одного з найфешенебельних готелів Відня «Плаза», де для Жириновського замовили шикарний чотирикімнатний номер.

Коли за дві години дівчата повернулися до «Анжеліки», від запитань подружок не було відбою. Проте ні Катя, ні Іра нічого пікантного не повідомили. Не займатися ж любощами під недремним контролем держполіції!

Та подружкам гріх ображатися на свого російського гостя. Рідко коли за звичайні вечорниці виплачують так щедро: 12400 шилінгів (близько 1000 доларів) отримали вони за цей візит.

Що ж стосується Єви, то, як вважають репортери, її просто заїла заздрість. І якщо не вдалося заробити на чи під Жириновським у прямому значенні, то вона й вирішила поділитися своїми одкровеннями з німецькою «Більд». Ясно, що зроблено це було за чималу мзду.

Здавалося б, що після публікації у «Кроненцайтунг» у темній історії різдвяних пригод Володимира Вольфовича поставлено всі крапки над «і», а з чесного імені політика, не схильного до плотських утіх з представницями давньої професії, знято ганьбу. Адже у версії, викладеній віденською газетою, важко знайти будь-що варте осуду: після напруженого передвиборчого марафону з нескінченними виступами сам Бог велів розслабитися, та й до того ж, ймовірно, поцікавитися, як голосували співвітчизниці за кордоном.

Проте щойно видрукуваний номер віденського тижневика «Ньюс» подав чергову версію нічних пригод «Адольфовича». Підтверджуючи факт відвідування останнім «Анжеліки» й спільно проведеного часу з Катею та Ірою, журнал стверджує, що до цього «російський фюрер» і його почт побували в іншому злачному закладі — барі «Сенат». Там життя ледь-ледь жевріло. Було тільки двоє дівчат. Жириновський, випивши лише каву, мав намір взяти їх із собою до готелю. Але тоді довелося б зачинити бар. Отож, нічого не вийшло. Усвідомивши це, гість вибрав Ларису, білявку високого зросту з Москви. На двадцять хвилин вони вийшли. Відсутність коштувала панові Жириновському трохи більш як 200 доларів. Окремо було сплачено й за маленьку пляшечку шампанського. Згодом Лариса призналася: «У нього нічого не вийшло... оточення... Він кепсько почувався...»

Отож, ще одне тлумачення різдвяної ночі пана Жириновського. Не здивуюся, коли через якийсь час десь випливе щось новеньке, ще більш «журавлинорозлоге». Та Бог з ним, якби йшлося про якогось заїжджого з Росії нуворища або удачливого пройдисвіта. Але тут — лідер партії, яка одержала мільйони голосів російських виборців, людина, котра претендує на роль президента великої країни.

Якось не в'яжуться описані західною пресою вчинки пана Жириновського з його проповідями моралі й етики. Та мимоволі постає і запитання, а звідкіля взялися такі гроші, всі ці долари, марки й австрійські шилінги, що ними аж надто вже щедро смітив наш доморощений правдолюбець під час свого зарубіжного турне, вочевидь не протокольного чи благодійного характеру? Принаймні багато з тих, хто голосував за Володимира Вольфовича, навряд чи зрозуміють його «турботи» різдвяної ночі.

Журнал «Новое время», 1994 р., № 4.

Жарт номера

ЩОБ ВИКЛИКАТИ ПІДОЗРУ У НАРОДУ, ТЕПЕР ДОСИТЬ НАЗВАТИСЯ «НАРОДНИМ».

Микола ЛЕВИЦЬКИЙ. Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Книжковий кіоск «Куреня»

ПУПОРІЗКА

Зустріла медсестра свою подругу-акушерку та й похвалилася:

— Оце купила «Російсько-український медичний словник». Недавно в Києві виданий. Не читала?

— Навіть і не чула про нього.

— Погано. А я вже дещо й прочитала. Там і про тебе написано.

— Про мене?

— Атож. Так і написано: тепер ти не акушерка, а пупорізка.

— Жартуєш? — усміхнулась подруга.

— Нітрохи. А знаєш, як твого колегу будуть величати?

— Звідки мені знати?!

— Бабич.

— Бабник?

— Та ні, бабич.

— А що воно таке?

— Біс його знає. Мабуть, щось схоже до твого згодау: той, що по молодицях швендяє.

— Але ж не всі такі.

— Тепер підрівняють. А знаєш, чим ти тепер уколи робитимеш?

— Тим, що й робила, — шприцом.

— Тим, та не тим. Тепер шприц буде зватися штрикалкою.

— То хто ж такі дурниці повидумував? Я б їхні язики, та й не лише язики, штрикалкою попроштрикувала, щоб не кидали сміття в рідну українську мову!

— Так учені вирішили!

— Учені? Не доведи, Господи, щоб хтось почув таке! Тепер дітлахи юрбою бігатимуть за мною і дражнитимуть пупорізкою. Хоч заяву на звільнення подавай!

Василь ГРУЩЕНКО.

Рівне.

Потойбічне

1999. ДЕНЬ ЇХНЬОЇ ПЕРЕМОГИ

(Патетичний нарис)

Степан Степанович Крутий завжди з нетерпінням чекав цього дня. Хоч би яка була криміногенна обстановка, вранці він одягав святкового бронежилета, клав до кишені кілька гранат і йшов на прогулянку святково прикрашеними вулицями рідної зони.

Усюди веселі, усміхнені люди поспішали на традиційну демонстрацію, шанобливо пропускаючи сивовусих ветеранів, які цього дня немовби скидали з плечей тягар прожитих років і стрункими колонами проходили повз головну трибуну, прикрашену морем квітів і величним транспарантом «Слава великому... (далі непристойний вислів)», що гордо майорів, мов гомін усепереможний життєдайний сили цих мужніх людей.

Степан Степанович радів, що з року в рік величне свято їхньої перемоги відзначається дедалі краще, але заразом і помічав ті дрібниці, що псували настрій цього чудового дня.

— Ех, люди, — думалося ветерану, коли він спостерігав, як кілька грабіжників лише з одним гранатометом непрофесійно вивертали кишені миршавим іноземцям біля зачуханого готелю «Веселий бандит», — я у ваші роки...

Він згадував свій життєвий шлях. І здавалося, що юність знову повертається у виснажене тіло, зцілюючи шрами, набуті в запеклих бійках за щасливе майбутнє своїх дітей.

В пам'яті зринали спогади про важке дитинство, тривожну юність, роки змужніння, основні віхи своєї захоплюючої біографії.

Не все легко давалося йому в житті. Були такі хвилини, що й досі щемить, коли зринають у пам'яті. А одного разу він ледь не ступив на слизьку стежку, не втримався перед спокусою шалених грошей, і вже ладен був вчинити найжахливіше — піти учнем слюсаря на завод. Але правду кажуть, що світ — не без добрих людей. Степан Степанович і досі з любов'ю згадує свого першого наставника — грабіжника Льоху Бичка, який зупинив його, тоді ще шмаркача, над прірвою — в пошарпаному коридорі відділу кадрів заводу, подав руку допомоги і вивів важкого підлітка у ділові люди.

— Не та тепер молодь, —лагідно буркоче про себе ветеран.

Ось і його діти не звикли боротися з труднощами. Трьох синів виростив Степан Степанович. Вірив, що матиме кому звіритися на старість, підтримають нащадки сімейну традицію і гордо пронесуть її далі.

Зросли сини нівроку гарні, могутні, мов злодії в законі. Їм би дверцята сейфів гнути та рекетом хліб свій заробляти, а вони в кіосках над жуйкою скніють. Ні, не таким бачив Крутий майбутнє своїх дітей, коли боровся з останніми химерами застійного минулого.

Одна надія — онуки. Ось хто тішить серце в татуйованих грудях ветерана. Старший, Митько Сиплявий, з дитинства був закоханий у дідусеві оповідання. У нього ще й вуса не пробиваються, а вже втретє у в'язниці сидить. Цей не буде цигарками поштучно торгувати та закордонним пійлом алкоголіків тішити.

Молодший онук, Петько Шмаркач, теж не в тім'я битий: недарма саме його першим у класі було прийнято до загону юних бандитів. І без жодної протекції з боку дідуся, хоча з директором ліцею, де перед бутегарнею навчався його онук, Степан Степанович не одну камерну пайку розділив.

Ех, життя! Молодість тішить себе надіями, а прийде вечір — і від міліції нічим відкупитися. Щоправда, Степану Степановичу гріх скаржитися: не забуває держава ветерана. Йому забезпечили безкоштовний проїзд на «Мерседесі». Та й рекетири обслуговують поза чергою. Щиро кажучи, Крутий не любить пхатися поперед людей. Та й у натовпі завжди знаходиться правдолюб з молодих та ранніх, і починає волати, що йому кіоск вже втретє підпалюють, бо не встигає з-за цих дідуганів вчасно податок вимагачам сплатити. Але тут Степан Степанович ніби ненавмисне рве на грудях фірмового джемпера, і галасун присоромлено замовкає, вгледівши на грудях ветерана ціле сузір'я нагород — від «Не забуду матір рідну» до здорованного хреста, оповитого змією, якого Крутий здобув ще зовсім молодим хлопцем.

У пам'ятних зустрічах з побратимами проходив цей чудовий день. А ввечері над містом спалахував святковий салют. Фонд імені Каїночкіна феєрверком закликав «Вбив — віддай сиріточкам».

І від тих переможних вогнів ще радісніше билося серце ветерана.

А ввечері, ховаючи пістолета під подушку, він знову і знову малював у своїй уяві щасливе майбутнє своїх онуків та правнуків у цьому суспільстві, де людина людині — кореш, фраєр та братан!

Сергій ФЕДЬКО.

Всьо чотко!

АРМРЕСТЛІНГ

І хто б міг подумати, що ця дитяча забава — хто кому руку зігне — «за бугром» стане спортивним змаганням і з гучною назвою «армрестлінг» знову повернеться до нас.

Отак завжди! Ми вигадаємо, абияк зробимо і за непотрібністю викинемо. На Заході підберуть, почистять, підфарбують, гарно запакують, гучно назвуть і... нам же продадуть!

Ні, не вміють у нас далі власного носа дивитися. А тому, щоб знову не лишитися в офсайді, тобто, поза грою, слід негайно запатентувати традиційно наші спортивні ігри. До речі, вони — довкола нас, всюди і завжди з нами. Геніально до простого і просто до геніального!

От, приміром, двобій. Змагаються продавець і покупець, чи то кондуктор і пасажир — хто кого перелає. Там сусіди — хто кого більше брудом обіллє, тут — друзі по чарці — хто кого далі пошле.

Прокидаєшся зранку — голова розколюється, руки трусяться (вона вчора тебе побора!) — і до поліклініки: хто кого? Дали лікарняний — переміг, ні — програв.

До речі, наші п'яниці можуть сміливо на світовий рівень виходити. Там їм суперників не знайдеться! За кількістю ще змагатися можуть, але за якістю!.. Який їхній зманіжений алкоголік тут виживе? А наш із спокійною душею вживає денатурат як коньяк, хлорофос як шампанське, антифриз як марочне вино.

Або ж чим, приміром, ранкова посадка до автобуса — не спортивне змагання? А стояння у нескінченних чергах? Армрестлінг?

Можемо змагатися й у битві за врожай: хто більше згноїть. Чи хто краще дискутує, з чого починати будувати незалежність — з фундаменту чи зі стріхи. Хто гучніше крикне: «Ані кроку назад!» чи «Ані кроку вперед!». Хто не переплутає представника Президента з секретарем райкому партії, ринкову економіку з барахолкою...

Комунальні служби — і включилися: хто більше з механіків здере за освітлення під'їздів, які зроду-віку не освітлювалися: дератизацію підвалів, де пацюки чхати хотіли на міськСЕС, за ліфт, наче його особисто начальник ЖЕУ між поверхами тягає.

Навіть депутати у парламенті в армрестлінг грають. Хто кого перетягне — вправо чи вліво. Та що там вже казати? Все життя — чистісінький армрестлінг. Або по-нашому — хто кого...

Леонід РИБАЛКО.

Полтава.

Мал. А. СУХАНОВА.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Перший заст. головного редактора А. ГОРЛОВ.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о. заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, С. ПРАВДЕНКО (головний редактор), Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець. ♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. ♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 315515

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311056.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».